

volēte dare nisi p pecunia: simonia nō cōmittit scdm. Hosti. sed bene laicus q recipit propter hoc pecuniā. Itē si ali cui clericovel etiam laico nullū ius habēti in electiōe: sed malitiose velēt eā impedire qs dat aliqd ne impeditat. Dicit Ray. q si nondū est ei ius acquisitū:puta qa nondū est elect⁹ simonia est: securis si iā est ei ius acquisitū. ex eo. c. dilectus. Dicit aut̄ Guiſ. q si tali nō habentī aliquod ius in electiōe & velēt impedire simp̄l ne fieret electio aliqua posset totū capitulū dare aliqd. & hoc esset redimere vexationē suā: sed nō posset dare si ille impediret ne de illo vel dāsvel isto fieret. Itē cum quis est iuste excōicatus vel suspensus accipiēs vel interdictus si dat aliqd pro sua absolutione vel restit⁹ aliqd p tutiōe simonia est in dāte & in recipiēte scdm Hug. Hosti. absolu & VI. ar. i. q. i. null⁹. ex eo. nemo. Sed vbi qs iniuste est extiōne ex cōicatus suspensus vel in interdictus si dat aliqd p sua abso cōicatio lutione vel restitutiōe sui officij: bñficij vel cōsonis scdm nis est si Hug. xvij. q. viij. decimas quas. in glos. & Hosti. simonia est monia ex parte recipientis pecunia: nō ex parte dātis. nā dās nul cus. lū ius acqrit: sed dat vt acquisitū retineat: qd licet. ar. i. q.

in benefīcio cōparat̄ vsufructuario: q. s. non est nisi ad vi tā. xvij. q. vij. illud. Nota sexto fm Inno. q cū locatio sitv Cleric⁹ tra tēpus vitē locatis siquidē sit facta noīe ecclesi⁹ & vtili sparat̄ ter successor tenet ad illā. ex de sol. c. i. & xij. q. ii. hec hmoī. vsufru etuariō

in quæstū. Gui^l. dicit etiā dantē esse simoniacū. debet em̄ recurrere ad superiorē. Item si qs dat pecunia quæren- ti facere eum remoueri ab officio & beneficio qd̄ iuste & nō canonice obtinuit: vel iniuste detinet ne hoc faciat: si simonia est in vitroq. Sed si iuste acquisiuit & tenet: & iniuste qs vult expellere eum: licet redimere vexationē suā. Et simoniā qa spūalia nō sunt nec i aliquo peccat p̄m Arch. in rosa .dūmodo de his vel de alijs vltra suā necessitatem subueniat pauperib^z. vt teneat. xv i. q.i. qm̄. Et caute faciat ad scandalum populi remouēdū. xj. q. in. inter verba. Pa^r Vēdere nem aut benedictū vēdere simoniacū est p̄m VI. & multo p̄ aqem magis ius p̄cipiendi decimas: qa spirituale est. i. q.i. bndlātū

§. XV. DICTO DE CONTRA^{limo}_{cit es}

ctib⁹ cōphēsis sub noīe emptionis & vēditionis i qb⁹ se-
pe cōmittit simonia nūc declarandū est quæ sīt illa q̄ di-
cunt spūalia: & q̄ dicunt annexa spūalibus in quorū em-
ptione & vēditione cōsistit ipsa simonia. Sciendū īgit q̄
spūaliū quædā dicunt spūalia per cōparationē ad spiritū Spūa-
sanctū: & quedā alia p cōparationē ad spiritū humanum līa sūnt

§. XIII. DE LOCATIONE VEL

§.XVI. QVAEDAM ALIA SVNT

teruēniente autoritate epi. et de off. vica, ad hoc. Sine au-
toritate epi. imminente pfectione necessario posset com-
mitti ad modicū tpsvnū videlicet vel paucos dies: sed nō
diu, x.q.i. per totū qā nec peregrinari pōt sine licētā epi.
de cōse. di. v. nō opert. Qd si p pecunia cōmitteret vel
locaret simonia est. Nota tertio q cū prelatus vendit oēs
obuentiones ecclesiā cōmodū iurisdictionis transit cum
alīs: nisi fuerit exempta iurisdiction p se: tamen iurisdiction
vendi non potest nec deber. hoc s̄m Host. Nota quarto q
s̄m glos sup c.h. ne prela. vi. su. prelatus iurisdictionē non
solū spūalem: immo & tēporalem tātū vidēs simoniā cō-
mittit. Qd dicit glos. vt dicit Anto de But. intelligendū
nō pōt. est de iurisdictionē tēporali quā quis habet ab ecclesia q iu-
dicat qd spūale vñ respectu ei? a q ipſa iurisdiction habet de-
pendentia potest iudicari spūalis vel annexa spūali: vñ
nō mirū si ipsam vendēs committit simoniā. Qd aut̄ dicit
Inno. & Hosti. s.c. i. eo. ti. q vendēs iurisdictionē tēporalē
nō cōmittit simoniā: licet al's grauiter peccet: intelligit
de iurisdictionē tēporali quā quis habet a potestate tempo-
rali q nec respectu sui essentię: nec accessorię: nec dependē-
tie pōt iudicari spūalis: & ideo ibi nō cōmittitur simoniā
vñ prelatus si haberet tēporalem iurisdictionē in feudū a
prīcipe seu dño tēporali: siv̄ cōmitteret simoniā
q̄q̄ grauiter peccare. Nota qnto q cū loco tibi ecclesiā
meā: & cum sis presbyter locas operas tuas vt ibi officies
nō habiturus ibi al's aliquā iurisdictionem non cōmittis
simoniā. art. xii. q. n. c. charitatē. Et s̄m Guīl. hic non habet
locū pprie locatio& cōductio: sed presbyter debet gratis
facere officiū: & ille gratis expensas. Porro s̄m Goff. si lo-
catio fiat vltra tpsvit locatis: nō valer vltra: qā clericus
spūalia p causam: sicut sunt sacramēta q̄ sunt causa ḡfē
q̄uis s̄m Pe. de pal. in quol ibet sacramenta nouę legis sit
virtus p efficaciā spūalis ad causandū characterem vel or-
natū, est tñ corporalis p essentiā: qā sic est subiectiue ī cor-
pore q nō est nata esse in spū. Et ista qdē spūalia de facto
vēdi pñt & emi: nunc aūt de iure & licite sed cū vitio si-
moniē. In m̄imonio aut̄ qdē est vñ de sacramentis licite Quēdā
daſ& accipit̄ pecunia noie dotis absq̄ vñ itio simoniē non spūalia
ex eo qdē q ex tal i sacramēto nō cōferat grā. vt no. glo. i. pñtven
q.i. qcquid. hoc enī falso sum ē: sed pp̄trea qā matrimonii d. & emi
nō solū est sacramentū sed etiā nature officiū. & s̄m h̄ daſ
pecunia p matrimonio ab subleuandū onera ei: & nō in
quantū est ecclē sacramentū. s̄m Tho. h. n. vñ & p benedi-
ctione nuptiarū phibef aliqd exigere: licet spōte oblatū
recipi possit. ex eo. c. cū in ecclesia. Dicit tñ Gui'l. q̄ si sacer-
dos alīs puta ad quē spe et bñdī tio nuptiarū non vult
dare licentiā alteri sacerdoti q̄ bñdīcat nuptias nīsi p̄ pecu-
niā siqdē nō itendat vēdere licentiā benedictionis: sed
puidere sibi de portione oblationi eū cōtingētē nō est si-
monia: & tñ ex certa sciētā majorē exigat summā q̄ presu-
maſ debere valere portio ip̄m cōtingens merito p̄sumi
pōt q̄ ipsam licentiā vēdere voluit. Pro baptismo aut̄ q̄
nō sit dandavel exigēda pecunia exp̄sse labes. s. q. i. bapti-
zādis. Vñ si sacerdos non vellat baptizare nīsi p̄ pecunia
iū nullo casu est ei dāda. Nā si baptizādus est adulitus sus-
ficiet ei ad salutē baptisim⁹ flaminis si tunc moriat. Si est
paruulus instali casu ip̄se offerēs vel quicūq̄ alius potest
ip̄sum baptizare: & debet si eset puer in periculo mortis:
sed & siv'l nesciret vñ non posset alius baptizare nīsi talis
sacerdos:

DE SIMONIA CIRCA

SACRAMENTA.

sacerdos: debet potius dimittere puerū sine baptismo mori
melius q̄ pecunia dare sacerdoti pro hī mōi. Non em̄ facienda sunt
dimit mala: vt euensiā bona: vt ait apl's Ro. in. Ita tenent Tho.
ere pue n.n. & in. iiii. Pe. de Tharā. & Pe. de Pał. & glos. i. q. i. bapti
mori zādis. & Rich. in. iii. q̄ tñ addit. Aliqui dicunt q̄ in tali casu
ne ba- nihilomin⁹ posset dari pecunia: ita tñ q̄ dās nō intēderet
tisino eā dare p̄ sacramēto: sed p̄ vitāda dānatione pueri: & ad
dare remouendā insanīa sacerdotis. Secus aut̄ est de alijs sacra-
ecunia mentis q̄ sine periculo mortis ex causa diffiri p̄nt. Hæc
ro bas Rich. q̄ op̄. fuit Guil. Posset etiam emi a tali sacerdote aq̄
tizan- qua esset puer baptizandus si aqua ipsa erat purū elemē
o. tu. Secus aut̄ si esset iam cōsecrata: vt est aqua fontiū bas-
det in scrutinio ordinādi fm̄ formā. c.ii. de scrutinio. vi. est
ille minister q̄ legit euāgeliū. s. cū sit ordinatio fm̄ Gof. &
q̄ libethor. si pecunia recipere p̄ illo ministerio simoniā
cōmitteret. Sed de notario qui. f. scribit promouendos &
postmodū facit literas ordinis collati an liceat ei exigere
vel recipere pecunia p̄ tali actu. Circa hoc varie sunt op̄i.
Quidā dicunt q̄ nō licet quādo haber notarius salariū de
publico. Lau. dicit q̄ si etiam nihil recipiat de publico: nil
tñ debet recipere p̄ tali scriptura: q̄a simonia est: vel expa-
cto nil debet recipere. Sed si non hac intentione accedit. s.
ad illud faciendū credit glo. q̄ laicus possit accipere. i. q. ii. notari⁹
sicut em̄. Inno. dicit ex notari⁹ p̄t alijs accipere pro suo q̄s mo

c.ar.ij
lqrū

tit. eccl. i. 1. et 2. et 3. concordat. vt in aqua fonte bā
ptismaliū: tūc em̄ simonia esset fm VI. &c. i.q. i.c. dicitū. Eo
dem mō nec p̄ q̄ s̄imilatione nec p̄ christmate: nec p̄ extre
mavniōe līcer exigere: sed sp̄ōte oblatō līcīte recipiūt
Dicite m̄ Greg. q̄ ei⁹ oblatō nullā culpe maculā ingerit
quē nō exambītis p̄ cesserit pertītōe. i.q. i.n. sicut ep̄m. Et
si i his vī q̄busūc alījs sp̄ūalib⁹ alīqua cōsuetudinē exi
gan⁹ quasi pretiū rei sp̄ūalis cū intētōne emēdi vel vēdē
di manifesta est simonia p̄cipue si ab initio exigan⁹. Sed
si accipiant quēdā st̄pēdīa p̄ cōsuetudinē approbata nō
est simonia: si tñ nō sit eius intētō rei emēdi vel vendēdi: sed
intētō referat ad solā cōsuetudinē obseruatiā: & p̄cipue
qñ q̄svolūtariē soluit. In his tñ solicite est cauendū
ab eo qđ habet speciē simonięv̄l cupiditatis. Hēc Tho. i.n.
i. & et devi. & ho. cle. c. ab om̄i. Itē p̄ eucharistię collatiōe
nō līcer exigere vel ex paōto seu quasi pretiū aliquid dare
i.q. i.c. dicitū. Pro celebratiōe aut̄ missa rāc̄ preciū nunq̄
licitum est accipere vel dare. Sed fm Ray. si sacerdos tenea
tur celebrare: puta q̄a habēs ecclesiā vīl benefitium offi
ciare tenet: tūc exigere est simonia. i.q. i.n. c. videntes. Si
yo nō tenet & deficit ei sumpt⁹ p̄t accipere. i.q. i. iudices
Nā & operas suas locare p̄t siue ad diē siue ad annū. eī
ne p̄fla. vi. si. c. si. p̄ si sumpt⁹ habet & ad hoc nō tenet aut
debet facere gratis aut cessare alīs videretur facere ex auarī
tia. & licet forte qñ non tenet ad ista nō esset simonia eo
q̄ nō debet suis st̄pēdīs militare xii. q. i. charitatē. tñ tur
pe lucrū est qñ fit ex auaritia: vīl saltē habet speciem malī
Et i quolibet predīctōe itēlligas q̄ ipse graris debet cāta
revel dicere missam: licet alīqd p̄ sumptib⁹ recipiat. & idē
itēlligas de alījs officijs diuinis q̄ dīctū est de missa. cō
cor. Tho. i.n. Rich. in. i.n. dicit. p̄ p̄ anniuersario celebra
ndo nō licet facere pactū de pecunia dāda. Si ramē ex deuo
tione daf ecclesię. ecclesiā tenetur p̄ illis celebrare p̄ quib⁹
datū fm q̄ p̄ recepto beneficio magis obligatā se vider
tūc ep̄m. Inno. dicit q̄ notari⁹ p̄t alīqd accipere pro suo q̄n. mo
falaro dum tñ iustū sit quod percipit vel alīqd plus pro
pter facti magnitudinē vel cū non valeret instrumentū si
alius notari⁹ faceret: tūc notarius habēs tale officiū non
posset accipere: sed extrane⁹ bene posset p̄cipere & nō pec
care. Quilibet tñ habens hoc ex officio sponte oblatō be
ne p̄t percipere. Recitat̄ his opinioneb⁹ idem Anto. de
But. in fi. sic determinat. Tu dic clariss: q̄a q̄n alīqd sp̄ōte
offerit non concurreat alīquo pacto cōstituto vel cōsuetu
dine: tūc licitum est illud recipere. vt in. c. dilectus. i.n. eo. ti.
Qñ yo alīqd accipit̄ vigore p̄acti cōstitutionis vel cōsue
tudinis: & tūc si recipiens est falarisatus de publico: in tali
casu nō licet recipit: vt in. c. i. de magistris. Si aut̄ non est
falaris de publico tūc distingue: q̄a aut̄ officiū est de sub
stātia ordinatiōis: & sic nō licet recipere: aut nō est de sub
stātia: & tūc sic falaris solutū cōuenit scribēti p̄siderato la
bore & negotiū q̄litate licita est recep̄tio. Ratio est: q̄a non
debet cogi suis st̄pēdīs militare. vt in. c. cum ex officijs de
p̄script. Si aut̄ falaris qđ solvit non cōuenit cōsiderato
labore & q̄litate negotiū: & tūc est illicita receptio. immo
recipiens cōmittit simoniā. vt hic fm doc. tñ pro notarijs
facit stylus curiæ Romanę fm quā taxata sunt oīa benefi
cia fm qualitatē ipsor. Hæc ille. Item fm Ray. qui nō ha
bēs titulū rogat presbiterū vt presentet eū ad ordines ad
titulū ecclesię sur̄: promittēs ei q̄ nunq̄ in ecclesiā sua ali
quid p̄ petet. simoniā cōmittit. eo. ti. c. p̄ tuas. Item nec p̄ fa
cramētalib⁹ licitū est alīquid recipere vt p̄ benedictione Nil reci
abbatū vel abbatissarū: vel vēlatiōe virginū: vel p̄ aqua piendū
benedicta & hīndī. fm Pe. de paſl. Vtrū aut̄ sacerdos possit p̄ sacra
vendere officiū portandi aquam benedictā p̄ per parochiā mētalī
Dicit Guił. q̄ si talis sacerdos haberet de consuetudine vt bus.
possit tale officiū retinere & per se vel per alium exercere
& prouētus recipere non est simonia si illud quidē mittat
ad firmā: alīs simonia est vel saltem turpe lucrum.

XVII. DIC VNTVR QVAEDAM

Sacerdos 2 si
ens p-
ter lu-
rit est
mōia
us.

ordi-
tatione
es pso
requi-
ntur.

tate pecunie pro missis seu anniversariis facit eis innitem
tes mori patrie quis in hmoi ex simplicitate taliter loquē
tum acsi vellet emere i detur q pie sit interpretandū fas
ctū eorū. s. q dent per modum elemosyne sunt tamen ad
monendi de hoc: & ne dent tāq̄ preciū misse. Item nec p
poenitētia seu cōfessiōe debet aliqd exigi. i. q. i. q. quid. Et
sacerdotes qui audiūt cōfessiones principaliter intenden-
tes lucrū pecunie etiam si non petant: simoniā cōmittunt
mentalē. Si aut̄ exigunt al's nō audituri cōmittunt simo-
niā etiam ab ecclēsī puniendā. i. q. i. q. pio. Sacerdos
etia si nō vult dare licentiā suo parochiano alteri cōfitēdi-
nisi p pecunia, simoniā cōmittit fm Ray. In absolutiōe
aut̄ ab excoicatione vel suspētione aut interdicto si exige-
tur pecunia quasi pena culpe precedētis p qua fuit excoi-
catus suspēsus vel interdict⁹: sc̄tū quidē nō est simoniā
cū: nisi sub illa specie intētio sit corrupta. Sed si exigatur
tāq̄ preciū absolutiōis simoniācū est. fm Tho. i. i. & Pe.
& hosti. Itē p sacramento ordinis permaxime prohibet
exigī pecunia & exacta p solui. i. q. i. c. cū ordinare. & e i. de
simo. c. in ordinādo. Sup quo. c. dicit Anto. de But. Nota
tres psonas q̄ in ordinatione requirunt. s. ep̄s: minister: &
notarius. Nota etiā q̄ sicut principalis ordinatio debet
esse gratuitā: ita & omne accedens ad ordinationem debet
esse gratuitū. De epo clarū est q̄ si recipiat aliqd p ordina-
tione per pactionē: cōuentione, vel exactionē simoniā est
i. q. i. q. pio. & c. sicut ep̄m. Quinimmo si def̄ pecunia epo-
ne ordinat p simoniā: simoniā est ex pte ipsius ep̄i: sed nō
ex parte datis. fm Tancre. & Bar. Brix. i. q. i. nullus. Minis-
ter aut̄ in ordinatione de quo loquis decre. illa. in ordinā-
do. v̄l est archidiaconus q̄ habet examinare p mouendos
vel est ille quovocat p mouēdos fm doc. vel ille qui respō-
alia sp̄italia tertio modo. s. quasi effēctive. fm Rich. in. iij.
ex eo videlicet q̄a pcedūt ex sp̄itali grā & ad eā disponūt vt
p prophetare: p̄dicare: ingressus religiōis & hmoi, vel quia
sunt de actibus vel negotijs sp̄italib⁹: vt docere: iudicare:
testificari & hmoi. Et horū quedā dicunt sp̄italia per cōpa-
rationē ad sp̄iritū sanctū vt prima quedā per cōparatiōem
ad sp̄iritū humanū. Nota igit̄ primo q̄ p actu p prophetan-
di nō licet accipere pecunia quasi preciū. Vñ & pphēre ve Prophē-
teris testamenti veri rarissime etiā sp̄ote oblata recipiebat
tare. ne vēdere viderent pphētiā: & si accipiebat aliquādo, ad
sustentationē ipsoꝝ recipiebant vt dicit Hiero. i. q. i. iudi-
ces. vbi dicit q̄ querētes pecunia qui pphētas se fingunt
ex hoc diuinatores se esse ostendūt. i. sortilegos. Secundo
nota q̄ pauperibus nō est danda eleemosyna pro orōne Orare.
ab eis facienda tāq̄ ex hoc qs intendat emere orōnē eorū: Nō est
sed per gratiū beneficiū debet intēdere prouocare aīos danda
pauperū ad hoc q̄ gratis & ex claritate ad orādū proce-
eleemo-
dāt. fm Tho. i. i. & si detur ex pacto pecunia pro Psalte syna p
rio dicēdo est expresse simonta fm Pe. de pa. Nō aut̄ si da orōn e.
retur p vigilando sup defūcto. s. rōne laboris vigilie: esto
q̄ ad vigilias sequeret dicere Psalterū vel alias orōnes
fm Host. Sed cū ordinatio est in ecclā q̄ quivadit ad talē
horā tātū habet: & aliq̄ vadit ad illā horā principaliter Ad ho-
causa lucrādi illud grauiter peccat & simoniā quidē men-
ras ire.
talē cōmittit sed no eā queab ecclēsia punitur: cū nulla pa-
ctio intercedat. e ī eo. tua. fm Archi. nec tñ restituere opor-
tet pecunia illā. Nota tertio q̄ p p̄dicatiōe nō licet reci-
pere pecunia: sed licet p̄dicati vītū recipere fm Tho. &
Pe. de pal. vñ illi qui p̄dicati principalē hac intētōne evt
recipiāt pecunia vel laudē seu sauorem popularē simoniā
Prædi-
care.

TITVLVS. I.

CA. V.

mentalē cōmittūt. s. q. iij. non solū. Sed si sup̄ h̄ paciscunt simonia est: quē etiā p̄ ecclesiā puniri pōt. Dicit etiā Tho. in quodlib. q̄ cū aliqui prēdentes religionē sine sanctis tate: peunt a sacerdotib⁹ q̄ pecunia eis pecuniā in parochia sua: ita q̄ sacerdos habeat inde certā partē si in hoc interuenia pactū simoniā cōmittit ipse sacerdos: q̄a p̄ sua simo sacerdos spūalis est & credis ei eo q̄ sacerdos est & sc̄rilegiū est respectu illo religiosor̄: quia defraudatio est eleemosinari respectu illo: qui dant & vterc̄. s. sacerdos & religiosi illi tenent de simonia. Nota quarto q̄ p̄ vsu restatis. cōfessioles postearis sine vñature nō licet aliqd accipere: cū pro licētia docendi in qua cūq̄ facultate dare vel recipere etiā gratis oblatū: nec p̄ labore licet. Sed fm Rich. c̄quis p̄ dādo talem licentiam ex gere sit illicitū. vt ē de magist. & ne qd pro eo, lice. exig. nō tamē proprie est ibi simonia Vnde glos. dicit q̄ est quasi simoniacū. Item fm Fran. de Zab. super cle. si ep̄s p̄ pecunia dat licentia eundi ad studium mortaliter peccat: q̄a dat p̄ p̄cio quod gratis debet. i. q. iij. vendētes. nō tamē simonia est ibi: sed turpe lucrū. Q̄ si dat licentia eundi ad studiū: sed non habendi ibi p̄ bendā: nisi p̄ pecunia similiter turpe lucrū cōmittit. q̄uis Hug. dixerit ibi esse simoniam.

Dispensare . & licet etiā monachū. Non p. hoc p. cōmittit vi
corrigere ces suas: nec p. correctione facienda: nec p. cessando a corre
re. ctione nec p. minus puniēdo p. tū: nec p. crīmē celādo
Punire iudiciū ecclīastico: nec p. eo purgādo: nec p. visitādo: quīs
procurationē liceat recipere visitāti & dēdicāti: ne cū mī
nus digne pēnitētē recōciliēt: vel vt digne pēnitētē re
pellat. In oībus his cōmittis simonia ex parte dantis & re
cipiētis si fiat ex aliquo tpali. s. pecunia p̄cibus vel obse
quijs fīm Tho. & Pe. de pal. ex eo. c. nemo. Nota quīo q̄
Iudicāre dare vel accipere aliqd superiori vt seruet iustitīā i causa
spūali vel iurisditione ecclīastica fīm Pe. de pal. & Ray.
simonia est q̄a sunt accessoria spūalib. Et idem dicendū
fīm VI. si agat super tpalib. & p̄sona iudicās sit ecclīas
stica quā ratione ecclīasticē iurisditionis tenetur ad ta
le ius reddendum. Sed si iudex sit laicus & sup tali iudicet
nō est simonia: licet alīs grauitate peccet. Si r̄ testificari in
Testifi cari. causa spūali: sicut est matrimonialis: de decimis & hmōi p̄
pecunia simonia est. in alijs aut causis & si nō simonia: tñ
Sigilla iniustū est. Et ex h̄ sequit q̄ cū sigillū iudicis nō sit nisi te
re. alqd petere: nisi forte expensas cere & sigillatoris & cleri
corū ad hoc deputatoriū. Durā. in. in. Sed nō solū h̄ est illi
ciū sed etiā simoniacū in causa spūali & iurisditione ecclī
stica: sed prestare p̄siliū tñ iurisverit̄ vel patrocinium
vt procurator vel aduocatus nō solū in causa tēporali: sed
etiā in spūali p̄ pecunia nō est simoniacū: nec peccatū fīm
Pe. de pa. & Durā. Et ratio est: q̄a cū non teneat tales ope
ras ex officio exhibere nō cogitur de suo facere beneficiū
Pro do x. q. ii. precari. Nota sexto q̄ pro doctrina p̄t recipere pe
ctrina cuniā a scholāribus doctor nō quasi vendens veritatē vel
p̄t do scītiā sed quasi operas suas locās quādovidelicet ad hoc
ctor ali non teneatur ex officio suo. nā si ad hoc teneat ex officio
quid a intelligere ipsum vendere veritatē vnde grauitate pecca
scolariz ret: sicut patet i illis qui institutūt in aliq̄b. ecclīas ad
bus reci docendū clericos ecclīas & alios pauperes p̄quis ad ecclī
per. sia beneficiū recipiunt a qbus nō licet eis aliqd accipere.
Sed si h̄ sit iudicēt: si magisterio est annē
nasteriū largas eleemosynas faciēdo facilius in monaste
rio recipiat: sicut licitū est ecōuerso aliquem p̄uocare ad
deuotionē monasterij ppter tpalia beneficiari ex hoc in
clīnef ad monasteriū ingressum: licet nō sit licitū ex pacto
aliqd dare vel accipere p̄ ingressu monasterij. vt habet. i.
q. n. q̄ pio. Hęc Tho. Qđ est intellīgendū ita tñ q̄ illud tē
porale qđ dāt non sit p̄ncipale motuū ppter qđ cedaē
vel quērā religionis ingressus: q̄a tunc eset simonia fīm
VI. qñ per tpalia traderent spūalia. Sed si monasteriū est
tenue ita q̄ nō sufficiat suis: an possit haberi intētio a relis
giosis illis recipiēdi tpalia v̄ etiā pacisci. sup hoc sunt va
rię opinione. Quidā em dicunt vt VI. q̄ in tali casu obla
tis spūalib. gratis p̄t habere in tētione recipiēdi tpala
lia ab īgrediente p̄ sustētatione itæ ipsius: & p̄n etiā ex
primere & pacisci de determinata summa tpaliū. Et quod
videf cōtrariū ex eo. c. qm̄ simoniaca. sub paupertatis p̄
textu. intelligit fīm Ray. cū hoc dicebāt in fraudē. vel fīm
Hosti. qñ non gratis offerunt spūalia: sed recipientes fas
ciūt pactūm de spūalib. ad tpalia. Ista em ponūt duplex
ius ex ingressu monasterij cōpetere ingresso. Vnū. s. spūa
le: & hoc est vox in capitulo & participatio honorē q̄ ibi
fiūt & hmōi. Aliud ē q̄ sustentet p̄portionabiliter de bo
nis monasterij: & de isto viden̄ sītēre q̄ possit fieri pa
ctio: nō de primo. Sed ista opinio nō videt multū tutu cū
dicat simp̄l & sine distinctione. i. q. n. q̄ pio. Cesset oīs pa
ctio cesset oīs conuentio. Et sic vt dī de p̄benda q̄ quis
qd tpale sit: tñ q̄ annexa spūali. s. canoniq̄ vendi nō p̄t: Diligē
alīs ipsa v̄dīta venditū intelligit illd spūale: cui annexū ter nos
est: vt dī. j. q. ii. siḡ obiecerit. Ita videf & de isto iure acci
piēdi tpalia. i. v̄stū & vestitū ratiōne monachat. s. q̄ licet
tēporale sit. Vnū & ab eo qui nō est monachus emi p̄t fīm
VI. puta cū quis laicus dat tantū monasterio vt inde reci
piat sustentationē vīte: tñ in monacho separari nō potest
a iure spūali: tenet em ei monasteriū, puidere in tēporali
bus fīm possibilitatē cū ipē deuersitatē spūalib. Inno
etiā dicit q̄ indistincte etiā p̄textu paupertatis nō valet

Tho. n. n. vbi. s. Sed non est dicit q̄ n̄ magis t̄m p̄t. Et ali-
xum sufficiēs beneficiū vel salariū nō licet ei a scholariib⁹
aliqd exigere: al's simoniā cōmittit. i. q. iij. vendētes. spōte
tñ oblata recipere pōt. Sed si non est annexum tale benefi-
ciū vel salariū qđ sufficiat ei potest accipere collectā p̄la
boribus suis. ar. xij. q. iij. c. quicūq. Et videt q̄ nō solum ab
extraneis possit exigere: sed etiā a clericis ecclesiæ: nō tñ a
paupere: cū ipse potius debeat paupertati subuenire: & ta-
lis exactio nō debet esse coaftoria: vi q̄ nisi soluunt expel-
lat eos a scholis aut retineat res eorum: sed poti⁹ inopiam
suā exponat: & multo magis pōt exigere magistervel do-
ctor vbi nullā habet prouisionē a valētib⁹ soluere. q̄a nō
tenet eis gratis seruire. Et hæc om̄ia intelligenda sunt fīm
Hosti. quado docto⁹ est sufficiens ad docendū: nā si insuf-
ficiens est nō est ei ex debito prouidendū: sed imputet sibi
Accipe culpā. Cōcor. satis Ray. Inno. & VI. Pro doctrinā theolo-
re aliqd gie aliqd accipere dicit Pe. de pal. in. iij. q̄l videt simonia
p̄doctri & si nō ē de alijs scientijs. Nota septimo q̄ fīm Ray. cū ma-
na theogister nō vult concedere festū alicuius sancti qđ est colen-
logiae ē dū ac celebrandū: nisi pecunia data simoniā cōmittit
simoniā. q̄a vendit spirituale ad qđ tenet. i. q. iij. c. vendētes. & si l'r
si festū nō celebrādū vult celebrare: nec vult legere i eo
nisi p̄ pecunia simonia est. Nota octauo q̄ fīm Pe. de pa-

§. XVIII. PRO INGRESSV AV^R

DE SIMONIA PRO INGRESSV RELIGIONIS. CA. V. 13

§.XIX. VIDENDVM EST ETIAM

de qbusdā pmissionib⁹ vel cōuentiōnib⁹ q̄ aliquādo siūt p̄ ingressu religionis vel ingressu monasterij collegij vel fraternitatis qñ inducunt simoniā. Vbi nota fm Guil'. q̄ si q̄ seruit religiosis ppter pmissionē sibi factā. s. q̄ post certū tēpus recipieſ ad religionē aſ's nō seruiturus : simoniā cōmittit vtracq; pars. i. q. i. q̄ pio. Itē ſi recipiētes exprimūt cōditionē de aliquo dādo: & recipiēd⁹ timēs repellit ſi cōtradiceret tacet: pponēs tñ in mēte nil dare fm Guil'. ingressus simoniac⁹ reputat⁹: q̄a taciturnitas habetur pro cōſensu ex quo nō cōtradixit illīcīte paſtōi. de reg. iur. q̄ tacer. lib. vi. Itē cū timēs nō recepi dicit abbat⁹. Si velleſ me recipere darēvobis bona mea. & ſic habit⁹ ſup hoc cōſilio abbas cū cōſensu cōuentus recipit eū. fm Guil'. simoniā eſt ſaltē ex parte offerētis etiā ſi nō intuitu pmissionis eſt receptus. ſicut notaſ T'ancre. e. ē eo. nobis. Idem Ber. & Hosti. nec ibi pōt remanere qđ tñ intelligēdū eſt niſi ſecū dispenset: tenet tñ ad aliud monasteriū traſire ſi ſe religio ni obligasset fm illos. e. ē de regula. c. porrectum. Sed ſi ras- lis hoc ſimpli diceret nō intēdens ex hoc p̄ tēporalia acci-

aiſ: disponēdū de agēdīs: & ppter hoc hiant expenſe iuſtū elit vt ponant inter ſe aliquā quātitatem. Ideoq; propter preditas cauſas preditū ſtatutū videtur licitū & bonū tñ ad oēm ambiguitatē tollendā fm VI. tutius eſſet q̄ hmōi ſtatuta fierent ſub forma affirmatiua: pura ſi quis dederit tantū recipiat⁹ in cōfratrem: & nō per verba negatiua. ſ. qui nō dederit tantū non recipiat⁹. Sed fm Ray. iuramētum in hmōi nō approbat⁹ ppter periculū periurij.

§. XX. QVID AVTEM AGERE

debeat simoniace religionem ingressi ſeu recepti. Tho. & Ray. i ſū. circa hmōi ſic dicit⁹. Si simonia ſimilla fuit ſcien- tibus ipſis q̄ recepti ſunt: de ſuo monaſterio debēt expelli ſine ſpe reſtitutionis & idebēt ad agēdā ppetuā pniā in locum arctioris regule detrudit. e. ē eo. qm̄ ſimoniaca!. Et ſi nō inueniſt arctior regula debēt mutari in aliud monaſte- riū & eius de regule: qđ ſi nō pōt cōmode fieri ſiat ſaltē ad tps. ar. lxxxij. diſ. valet. & poſtea recipian⁹ de nouo. Si aut ſimonia fuit cōmilla ipſis ignorātib⁹ ſufficit vt renūtiēt

§. XX. QVID AVTEM AGERE

deheāt simoniace religionem ingressi seu recepti. Tho. & Ray. i sū. circa hmōi sic dicit. Si simonia remissa fuit scien tibus ipsis q̄ recepti sunt: de suo monasterio debet expelli sine spe restitutionis & idebet ad agēdā ppetuā priam in locum arctioris regule detrudi. eē eo. qm̄ simoniaca. Et si nō inuenit arctior regula debet mutari in aliud monaste riū & eiusdem regule: qd̄ si nō pot̄ cōmode fieri fiat saltē ad tps. ar. lxxxij. dis. valet. & postea recipiant̄ de nouo. Si aut̄ simonia fuit cōmissa ipsis ignoratib⁹ sufficit vt renūtiēt

TITVLVS. I.

CA. V.

loco & postea poterūt de novo recipi mutatis tñ priorib⁹
Rigor locis, e. eo, ex insinuatiōe. Et intelligūt Ray. & VI. qd̄ p̄di
juris cōctus rigor seruādus est etiā in occultis simonijs & in foro
tra si- pniali; licet nō cōstet de crimine p̄ inqſitionē vel i forma
monia iudicij, ar. in. d.c. qm̄. qd̄ nihil loquif̄ de accusatione vñ iq
cos, sitiōe, intellige in occultā simonij nō mētalē rancū que p̄

sat vel fuit forte voluntas tua hata quia respodit. Amice quid
a me quis consilium fac quod videt tibi: & id dixit alio turbato. dare pe
Inno. etiam dicit quod siue iusta siue iniusta esset contradictione cunis p
ante confirmationem licita non fuit datio pecunie de elec. c. electione
significasti. Quod si def. pecunia p electione alicuius in imperio
peratore vel regem vel rectorem ciuitatis. Quis Hosti. dixerit toris est
esse ibi simonia: verius in dñe fme alias quod scribi turpe lucrum turpulum
& non simonia quae temporale est fme Tho. h. n. q. lxxv. Item cum crum.
dñe pecunia a se vel ab alio ex scientie & consentiente p con
firmatione electionis est simonia fme Pe. de pal. nisi quod fa
ceret redimendo vexationem suam. Sicut enim liceret iure civi
li redimere sanguinem suum: sic iure canonico vexationem
quod fit quoniam homo dat pecuniam novit aliquod ius ac gratias ibi
sed ne accedit ius in iustitia impediat. Hec Pe. Si autem p con
firmatione vel benedictione vel consecratione daret pe
cunia ex scientie vel contra voluntatem & probitionem suam a
qua non recessit: & pecuniam alijs soluit vel promisit nihil
debet ei nocere: nisi esset consanguineus vel nisi postea co
senserit soluedo pecuniarum vel reddendo soluta. ex eo. c. sicut.
Vbi dicitur Ber. & Hosti. quod si consenserit simonia promisisset
quae consentire est quod docet quod consentire ait vel post: sicut ac
cuperat si non possit acciperre ait & post: quia eos quae in male

§. XXI. QVIA CIRCA ANNE

De col- xa spūalib⁹ ēt cōmititur simonia; vt dicit⁹ est cum. s. p. o.
latione eis datur quodcūq; munus. Ideo de eis nūc videntur est
benefi- & primo de beneficij & p̄bendis que ppter officiū dāt.
ciorum Vbi primo sciēdū est fm Tho. in sum. & l. iiii. q. circa col-
lationē beneficiorū & p̄bēdarū si eps anteq; alicui bñfi
ciū vel p̄bēdā cōferat; ordinavit subtrahere aliquid de be-
neficio seu prouētu p̄bēdē p aliquā iusta causa & nō in-
teruenit aliqua cōuentio cū eo cui dare dispositus nō est si
monia. Si autē pactio iterueniat vt ante vel post receptio
nē recipiat ab eo cui beneficiū cōfert v'l aliquid sibi exhibe-
ri de fruct⁹ beneficiū vel p̄bēdē requirit; nō caret vitio
simonia; qā idē est ac si ab eo mun⁹ exigeret. Sed o. no. fm
Anto. de but. sup. c. qui aliū. eo. ti. q. sicut nō licet pecunia
dari immediate p beneficiū cōsequēdo; ita etiā nec p dā-
da vacacione beneficiū vt postea cōserat; qā p̄ambulū ē
& via ad collationē. Itē cū dicūt sibi aliqui maiores cano-
nici canonizemus nepotulos nostros placeat tibi de meo
& mihi placebit de tuo; vel de eo q dicit nunq; me viuēte
fiet canonic⁹ in ecclia nisi fiat talis p q rogaui. dicit Ray.
q simonia cōmittit in v'troq; casu. nam canō dicit. Cesset
oīs cōuentio. i. q. iij. q. p̄o. Itē si dicat v'n⁹ canonicus alteri
tu fuisti exauditus in vna petitiōe ego debeo exaudiri in
alisa. dicit Ray. q si p̄ces sunt spūales nō est simonia. ar.
dist. lxij. q. san̄ta. Si autē sunt p̄ces carnales vel expa-
cto quōdam facto vel nunc faciendo simonia est. Item si i
fundatione ecclie fiat talis cōstitutio q qui dederit tantū
in reddit⁹ vel tantā quātitatē pecunie q possint emi pos-
sessions talū redditū recipiat in canonicum & q dederit
habeat p̄bēdā. Dicit Guīl. q si fiat ita q non duret p
per tuū sed ad tēpus nec fiat in fraudē simonia; & ea sit intē
tio constituentis q nō pro reb⁹ dādis sed principaliter pro
pter diuinū cultū augmentandū; & ppter deuotionē dan-
tis recipiat ad spūalia tolerari potest; dū tamen ille q reci-
pitur sit dignus. Itē si detur pecunia p electione alius
nō ab eo; sed ab alio; & iā electio facta est a maiori parte de
eo aliqbus cōtradientib⁹ eo sciente & nō cōtradidente; li-
cer hoc sit factū de volūtate ei⁹ turbata; simonia cōmittit
& resignare tenet. e. eo. Matthēus. Multo fortius si electio
facta non fuisset. extra eo nobis. qā licet esset minor pars;
enī se possunt opponere; quia forte fuerūt p̄tēti. e. de elec-
c. q. ppter. vel qā electus erat irregularis & hmoī. & ita ius
habens vñ nihil ei dari debet. Sili si ante electionem de
pecunia ab aliquo vt ipsi eligat Petru eodem Petro igno-
rare; & sic postea eligit electio tamq; simoniaca repellēda
est nisi cōstat illos q fecerūt p̄missione v'l dolovel frau-
de hoc fecisse. i. i dispendum ei⁹ q erat eligendus. Et q̄uis
electores illū ppter datum nō elegerint sed erat alias eum
elekturi. tñ qā nulla p̄missio nullaq; pactio debuit iterue-
nire tunc ab admissis simoniaca reputati. i. q. i. placuit. hēc
oīa in lib. directori juris. Item Anto. de But. sup ca. Mat-
thēus. eo. ti. qui & ponit exēplū de volūtate turbata dices
qā forte amico cōsulenti respōdit. maledicat ip̄e da illi pe-
cunia q secū sit in perditionē vel quia intendebat redimere
vexationē suā; sed intētio ex quo pactū iteruerit nō excu-

nib⁹ papē tantū. Sed differat ab ep̄is in hoc: q̄a ep̄i non re-
nūtiant in manibus legati: sed sic abbates excepti, hec ille.
Vnde etiā q̄ cū tali disp̄sari possit retinēte bñficiū simo-
niace & sine resignatiōe dñmodo sit dispositus ille renū-
tiare in casu q̄ nō obtineat disp̄sationē sicut dicim⁹ & de-
furto: q̄a & purgari pōt etiā furto remanēte penes furē. s.
cū petit& accipit remissionē, debet tñ q̄cūtissime p̄t hm̄oi
petere dispensationē: & interim a fructib⁹ eius abstinerere.
De renuntiatione aut̄ bñficij in extremis quō facienda est
habes. s. §. xii. De alijs pœnis hm̄oi simonie habes. i. §. si.

Sepul, §. XXII DE SEPVLTVRA CIR:
ura. > ca quam aliqñ simonia cōmittit. No. fm Goff. q sepultu

ra sumitur multipliciter. Qñc em dī sepultura officium ecclesiasticū qđ impēdit sepeliendis: & hęc qā spūale ēvē di non potest. vt dī. i. q. i. dictū. xiiij. q. ij. precipiēdū. Qñc sepultura dī ipsa terra in qua defunct⁹ sepelit. & tunc si est de cemiterio vēdi nō pōt: siue sit ibi aliquis sepultus: siue nō. Tertio dī sepultura tumba marmorea vel lapidea: & hęc vēdi potest si sit pura. i. si nullus sit ibi sepultus: si aut̄ aliq̄ sit ibi sepult⁹ locus factus est religiosus: nec pōt vēdi. xiiiij. q. iiij. quæsta. & c. post q̄. Quarto dī sepultura terra pura ad vsum sepulture deputāda. & hęc vēdi pōt. xij. q. iiij. aurū. Pro exequijs igit̄ mortuorū nihil debet exigi: sed pie debet cōsuerudines obseruari. e᷑ eo ad nostrā. Q, si clerici aliquid corp⁹ sepelire nō vellēt: nisi fiat cautio eis ab hæ redib⁹ defuncti de redemptione eorū que veniūt cū funere simonia cōmittunt: & multo magis qñ absq̄ pecunia hoc exigūt nolētes aliter sepelire. xiiij. q. iiij. quæsta est. Si aut̄ factū pactionē de redimēdo lectū pannos & hīmōi etiā ante portationē ad ecclesiā: per hoc tātū nō est simonia: sed līcītū cū illa sint tpalīa: dūmodo p̄ hoc nō negetur sepultura v̄l imisceat̄ ius sepulture: & si nō vellēt post sepulturā heredes facere qđ debūt̄ est: clericus pōt agere contra eos.

Proces ex eo.c.ad apostolicā. Itē circa pcessiones quas faciūt alii
iones. quę collegiatę ecclesię in obsequijs mortuorę data v'l pro
missa pecunia vel alia res t'palis: a'l's nō facturi. Nota fm
Ray. q̄ si tenētur clerici ad h̄mōi pcessiones ex officio sic
exigere aliqd simonia est. i.q.iij.vendētes. Si nō tenētur
nō est simonia exigere: dū tñ nō intendant hoc petere vel
recipere tāq̄ p̄ciū officij: sed vt stipendiū sumpt⁹: a'l's simo
nia esset si pro sp̄ituali tēporalē acciperēt. Itē cum est statu
tū in aliqua ecclesia q̄ pcessio fiat p pecunia. dicit Ray. q̄
si statutū factū sit per yba affirmatiua: puta quicūc p̄ reli
querit collegio decē habet. pcessionē & a'l's ad eā nō tene
bat: nō est simonia: sed si statutū est factū per yba negati
ua: puta q̄ nulli fiat pcessio: nisi qui reliquerit tātū: simo
nia est: q̄ tollit officiū pietatis. s.y. pcessio nō fiat gratis
vel p minori precio. ar.ē de iureiur. Quāto personā. cō
cor. Tho.ii.ii. Item cū apud aliquā ecclesiā sint diuersa cæ
mēte miteria & taxatur p quanta pecunia q̄s ponatur in tali cę
mīterio. dicit Host. q̄ ē simonia. & eodē modo si crux spe
cialis portatur ad funus. ē eo.c. audiuiimus.

§.XXIII. VASA ETIAM SACRA

vt calices & vestes sacre; vt parameta: pallæ & hmōi, ante
separationē qđe simpl'rv̄ ēdi pñt vt alie res: sed post separa-
tionē qā spūalib⁹ annexa sunt rōne cōsecratiōis v̄ ēdi nō
pñt sed rōne materię: referēdo intentionē ad tpale non ad
spūale v̄ ēdi pñt ecclesij & i eadē forma: sed laico siue pua-
to v̄ ēdi nō pōt calix: nisi cōflat⁹ vel cōfract⁹ premissa pri⁹
orōne. x. q. n. §. hoc ius, hęc VI. Sed & Pe. de pal. in. iii. dī-
cit q̄ vasa sacra laicis v̄ ēdi nō debet nisi cōflata: qb⁹ tñ pñt
obligari. Et subdit. Id ēst de reliquijs q̄ grā auri & argen-
ti v̄ ēdi pñt & obligari nō aliter: qā nemo martyres dīstra-
hat: nemo merceſ. C. de sacrosan. eccl. l. nemo. & ibi Bal.

§.XXIII. IUS ETIAM PATRO^S

natus qā annexū est spūalī: ideo emi vel vēdi nō pōt: alī
comittitur simonia fīm Tho. & alios. Est autē ius patrona-
tus fīm Host. potestas præsentādī instituēdī ad beneficiū
ecclesiasticū simplex & vacās. Et puenit hoc ius patrona-
tus fīm Goff. Host. & Inno. ex fundatiōe s. ecclīg dotatio-
ne: soli collatiōe. vt. xvi. q. vñ. filijs. & c. qcīc. & xvii. q.
ij. abbatē. vñ ȳsus. Pronū faciunt dos ædificatio fundus.
Et dī hic ius patronatus qñc aduocatio: qñc vicedomi-
natus: qñc custodia vel guardia: qñc ius frequentatiōis

vel pcessiōis. H̄ oīa & similia p eodē supponūt, eī de sta-
mo, in singulis. §. vii. Exēpla habes q̄ dicāt his noīb̄ in
iure ex patronatu yō competit patrono quadruplex ius.
Prīmū est q̄ ipse pōt p̄sentare instituēdū ad præbendas
sive eccl̄ias non collegiatas. eī eo, fere p totū. In collegiat-
is yō non electioni faciēdē: sed iā factē postulat assensus
patroni. eī eo, nobis Sed m̄ est q̄ quasi principalis primus
in pcessione pcedit. xvij. q. viij. p̄ se mentis. Tertiū est q̄ de
fensor p̄cipiūs eccl̄ie est: & ideo tenet eā defendere ab
oīb̄ oppressoribus. xvi. q. viij. filijs. Quartū est q̄ si ergat
ad inopīā alēdus est de bonis eccl̄ie, vt in d.c. filijs. Et po-
test patronus laicus de cōsensu ep̄i in p̄pā fundatione cer-
tū censum tenere. eī eo, pr̄terea. Sed nū vltra debet exige
re nec ecclesiā grauare in aliquo. eī de sta, mo, in singulis.
Sed qñ patronatus est locus religiosus: vt si aliqui mona-
chi in p̄prio loco & p̄prijs exp̄cis eccl̄ia ēdificauerunt:
habent in ea loīa t̄palia sicut eps̄ oīa sp̄uālia. xvi. q. ii. fane,
eī de capel. mo. c. j. & habent nihilomin⁹ viā p̄sentādi. eī
de sup. ne, pr̄la. sicut. Dare igit pecunīā vel accipe pro ta-
li presentatione q̄ cōpetit p̄tronis simonia est. Si līr vēde
re tale ius, s. patronatus p̄ se: vel etiā vendere vilā seu cas-
sale vbi est eccl̄ia cui⁹ q̄s est patron⁹: & rōne illi⁹ patro-
nat⁹ aliqd pl̄ perere simonia est. Sed vendere simpli vil-
lā talē cū oīiurisdictione quā ibi habet: c̄quis ius p̄sonal⁹
p̄ istū modū vēditionis deueniat ad emptorem nō ē simo-
nia. Vnde & Abraā q̄ emit agrū vbi erāt spelūca duplex.

Gen. xxiiij. in quo loco dicunt fuisse sepulti primi parētes & p̄ p̄n̄ locus erat religiosus effect⁹. xiiij. q. n. ebro. non ar-
guit desimonia: q̄a respectū habuit ad agrū nō ad sepul-
cru. sed Ephron reprehendit de hoc. xiij. q. n. c. postq̄. Quia
intentione habuit ad sepulchrū: vt ex eo aliqd pl⁹ peteret.
Et q̄uis Ephron gratis ei sepulturā offerret: perpendit tñ
Abraam q̄ gratis recipere sine ei⁹ offensia non poterat: &
propterea pecuniā dedit in hoc redimēs vexationē suā: vt
dicit Tho. Iēc ius patronatus p̄ se in feudum dari non pōt.
In Hostiē. sed cū vniuersitate puta alicuius loci vel iuriū
alicuius dari potest. e᷑ eo. cū sāculū. Iēc nec simp̄r nec cū
vniuersitate pōt pignori obligari fm̄ Imol. De alijs quæ
pertinet ad ius patronatus. vide. j. in. par. ti. xij. c. xij.

S. XXV. POENA AVTEM CON_{Not. pg}

ra simoniacos in iudicio ecclesiastico & fm iura est pri
na s̄li
ca b' triplex. Prima est suspēsiō ab executiōe ordinum de
monia
qua quō qs incurrat & qn. vide. j. in. iij. par. tif. xxvii. & h
cos.

ne cōstiterit iudicio poena depositionis & ifamiae. xv. q.
ij. sane. & ex de accu. inquisitiōis. Tertia poena est excoica
tionis. & hæc inducta est p extrauagātes quo ad quasdam
simonias. De pecunia aut̄ simoniace recepta qd agendum
sit. vide. s. in. c. j. §. viii. De fructibus aut̄ beneficior̄ simo-
niace receptor̄ quid agendū habes. s. eo. c. §. xxvi. Et no-
ta vt dī. in directorio iuris. lib. ij. tif. xvi. q. si qs ordinat̄
fuit ad aliquid ordinē ab epo de quo audiuit prius ex rela-
tione. Adde ex de si mo. c. li cetheli &. c. tan ta. lxx ix. dist.

tionē aliquorū p̄misiūtūtū simonię: & ideo nōlebat ab
eodē epo ad superiores ordines pmoueri: potest quidē in
suscepto ordine secure ministrare. Sed cōtra cōscientiam
ad superiores ab eodē epo nō promoueatur: nisi deponat
cōscientiā erroneā: q̄a grauitate peccaret: licet in hoc inci-
derit ex cōscientia nimis scrupulosa. ex eo per tuas. iij. vbi
dicit glos. Ber. q̄ nō cōstabat illū ep̄m eī simoniacum. &
ideo Papa dicit q̄ securē ministret in ordine suscepto. qđ
enī audiuit ab alīs credere nō debuit. Vñ & Hosti. sup. d.
c. elicit qnq̄ norabilitia. Primum est ex varijs dictis in alte-
rius praeiudicium nō est cōsciētia formāda. Secundū est q̄ si
formata sit aliter: ad cōsilium plati deponēda est. Tertiū
q̄ si deponi nō potest oib⁹ modis sequenda est. Quartum
est q̄ virtus animi de scrupulosa cōscientia p̄t facere bo-
na & in melius informare: & debilitas animi est etiā nimia
implicitas ecōuerso. Quintū est q̄ in indifferētibus po-
est vñusquisq; prout sibi placet cōsciētiam informare.
De vñsura per modū p̄dicationis. Cap. VI.

EVSURA INQVIT PSAL.

liij. Non defecit de plateis eius usura & dolus
Qd' videſ verificari & de ciuitate terrestri & de
ciuitate ſpiritali ecclig. Vix enim est alioq; ciuitas i or
ei q; in ſusura & dol?; & ſic a synagoga Iudeor; traxit

TITVLVS. I

CA. VI.

vſura ad ecclesiā christianorū dico quo ad numerū seu baptisma receptū nō aut̄ quo ad meritū & opus fidei viuiū. Omnis ēm̄ verus fidelis summopere se cauet ab vſurari voragine quę substantias exhaustit & aias deuorat. ppter qđ ipsa mater ecclesia ex gentilitate congregata: & ideo i Chananea figurata poter magnitudinē fidei merito clamat. Misere mei fili David. Filia mea male a dēmonio vexatur. Filia ecclīæ est quālibet psona siue aia christiana quā ipsa generat p aquā baptismi: sed ista filia vexat ut in plurib⁹ a dēmonio qđ dī māmona qđ interpraf di uitie quarū illicitę acquisitioni sup oēs attendit vſurari: & ideo male vexat. Et q̄ male vexat ostendit P̄. in prædicto versu Vexat em̄ male & valde male tripli. ¶ Primo propter cōtinuationem periculosisimam quæ norat. ibi. Non defecit.

Secundo propter extensionem copiosissimā quae signat, ibi de plateis eius.
Tertio propter palliationem seu excusationem fraudu-

L ETATU S CULTUS IN

¶. I. ET AB ILLO VLTIMO IN

§.I. ET AB ILLO ULTIMO IN
dilecta diversi iusfructio est nullatio. §.excusatio suive

choado dico q̄ i. v̄surario est palliatio & excusatio suivi-
ti fraudulētissima et hic sequit̄ magna & malavexatio de-
monis in eo. Quid em̄ peius & danabilis pōt̄ esse in ho-
mine q̄ excusare flagitiū suū. Ad qd̄ ostendēdū primi pa-
rētes post excusationē sui p̄cti immediate de paradiſo fue-
rūt expulsi. Sed pr̄uideamus primo qd̄ sit v̄sura: & exide
Vsura quō si falsa & fraudulēta excusatio eius. V̄sura f̄m Goff.
quid ē. est quicqd̄ sorti accedit p̄cedēte itētione vel paſto. Vel
fīm alios & clari. V̄sura est lucru ex mutuo principaliter
intentionē: vt si mutuo tibi cētum florenos hac p̄cipitaliter
intentionē vt aliqd̄ plus v̄ltra cētū recipiā: vel si mutuo ti-
bi certas mēſuras frumēti yini & olei & hmōi que v̄sus
mutur & pl̄ ex hoc exquirō q̄ ipm capitale invalorem su-
ra p̄mitto. vt dī. xiij. q. iij. v̄sura est. Diffinitionē p̄dictā
habes declaratā in. c. seq. §. i. Et primā quidē fraudē & do-
lū cōmittit v̄surari qñ ex mutuara pecunia nō q̄rit plus
in pecunia numerata suo capitali: sed i aliquo alio: vt fru-
mēto vino: fructu domus vel agrī: seruitio aliquo seu ope-
ris qd̄ v̄tq̄ v̄sura ē. Vñ Amb. Escā v̄sura ē: & vestis v̄sura
est: & ḡcq̄d̄ sorti accedit v̄sura est: & qd̄ velis ei nomē i
ponas v̄sura est. xiij. q. iij. pl̄eriq̄. Qd̄ intelligi i mutuo
cū. f. plus recipi vel sperat q̄d̄ mutuatū est in valore &
ponit ibi Amb. plura exēpla ostendēs ibi fraudē p̄mitti. &
sic v̄sura & dolus i fraude simul sunt. Et cū v̄sura cōtrahaf-
ipsa re & vñū cōcedi sine altero. Potest em alicui tradi do-
miniū dom⁹ vel agrī vel serui vel iūmēti retēto sibi v̄su
vel fructu ipsius ad vitā: vel ad aliqud̄ tēpus vt sit aliquā
do in donationib⁹: & eccl̄uerso potest cōcedivs sus talū re-
rum retēto sibi dñio: vt sit in locarione agri in vinee. & qd̄u
ctione domus & hmōi. Et ideo in hmōi līcē recipiſ̄ certū
preciū seu lucru pro v̄su dato ipsius rei retēto sibi dñio &
inde ad certum tēpus rehabita ex integro ipsa re. Sed in re-
bus primi & secundi generis quarū. f. v̄sus est i p̄parum cō-
Notan
sumptio vel distractio non pōt̄: cōputari seorsum v̄sus ta-
da disti-
liū rerū ab ipsis rebus: q̄a inseparabilis est: & cuicūq̄ p̄ce-
ditur v̄sus talū rerū ex hoc p̄ concediſ̄ & res: & propter
hoc in talib⁹ per mutuū transferri dominiū. Sicut ergo si
quis seorsū v̄llet v̄ edere vñū & seorsum v̄sum vini, v̄e
deret eadē rem bīs: vñ & v̄ederet id qd̄ non est p̄pter qd̄
manifeſte cōtra equalitatē iustitiae est. si i ratione qui mu-
tuat triticū vñū & oleū & hmōi. vel pecunia numeratā:
& v̄ltra suū capitale mutuatū aliqd̄ exigit vel p̄cipitaliter
intēd̄ habere qd̄ p̄recio pōt̄ estimari: cōtra equalitatē iu-
stitiae agit: q̄a petit sibi duas recōpensationes fieri. vñā. &
restitutione equalē rei mutuatę: alia vero vt p̄cētū v̄sus
qd̄ dī v̄sura: & sic peccatū ē v̄pote cōtra rationē seu legē
naturalē cōtra iustitiae. Quantū ad scđam rationē clarum
est q̄ illud qd̄ gratis natura dat p̄prium alicui: nō debet

Argu in mutuo ne detegant ipsi usurarij de sua prauitatem vnuſ
fraude multipli eiā excusantes cōtractib⁹ emptionis: vē
ditiois: pignoratiois: depositiois: sed i his q̄c repitur usu
ra ex fraude: q̄a & mutuu iplicite: vt declarab̄t in. §.v. &
mētum sic cū usura nō deficit dolus: sed qd̄ pei⁹ ē volūt usurarij
usurarij excusare facinus suum & defendere tali rōne. Omne p̄t̄m
est cōtra aliquā legē: sed usura nō ē cōtra aliquā ligē nec
diuinalē: nec internalē: siue naturalē: nec humanalē: quin
immo omnes iste eā pmittūt: & sic appet nō eē p̄t̄m. Nā
in lēge diuinali q̄ habeat i sacra pagina dicit dñs. Scenera-
heris gētib⁹ multis. soenus aut̄ vocat̄ usura. Itē Deu. in.
dicit idē dñs. Nō scenera heris fratri tuo sed alieno. ex qua
autoritate videt q̄ & si nō fratrib⁹ salte alienigenis extra
neis possit scenera & infidelib⁹. Quātū ad legē natura-
lē habet reglam fundatā i rōne naturalē: null⁹ debet cū
sibi illud ab altero vendi: sed natura date i cui mutua ſt̄ pe
cunia aliquam industria vt propriā. Ethanc īdustriam &
actus p̄prios ipsius recipientis mutuu ſibi vēdit dum vi
tra capitale mutuu plus exigit ipſe mutuans qd̄ est in
iustum & alia naturā ap propriationis que dedit viro in
dustriam q̄ propria industria ſibi p̄st. Pecunia ē m̄ in
quantū preciū venaliū nullū cōfert lucrū niſi p̄ industria
vētis vēdere ergo. utilitatē puenientē ex pecunia p̄ mer
catiū industria i cui mutuata eſt nihil aliud eſt q̄ vende
re ſibi industria & actus ſuos: qd̄ eſt cōtra naturā siue legē
naturalē. & hēc eſt rō Sco. sup. iii. sen. dist. lxxvij. Vide
etia ſēpus illi vendere cui mutuauit illud. s. q̄ pecunia ſuā
detiner: qd̄ eſt etia cōtra naturā cū nō magis ſibi ſit appro
priati illud tps q̄ illi q̄ recipit mutuu. Et hēc eſt rō Chrys.
dist. lxxvij. cōcens. Quātū ad tentiū rōne ſcruſificiū
vēdere.

Addeet dāno alteriū vel iactura locupletari. i. vi. de re. Cū g. di ff. de res cir vſurari seruiā pxiimo i mutuādo: nōne & ratio dictat gu. u. l. vt ipē debeat seruire mihi: & si cū mea pecunia Pe. nego- nemo. tiādo lucraſ ipē ad rōnē. xv. vī. xx. p cētenario. nōne & ra

Vsura pue. vt. C. de vsur. eos. Et sicut ex oī lege videt̄s vſura cōcessa semp̄ ē vñ nec p̄st̄m. Sed rei veritas est p̄m determinationē doc. peccatū q̄ vſura p̄prie ſūpta: vt diſſimilēt̄ est: ſemp̄ ē p̄st̄m & mortale tale & valde graue vñ & Amb̄. dicit. Si quis vſurā accipit rapinā facit vita nō viuit. s. gratia. in lib. de bono mortis & transſumptiue. xiij. q. iiij. ſigſ vſurā. Ex h̄ q̄ ipsa vſurā eſt omni lege prohibita. s. naturali diuinali: & humanali.

DE VSVRA.

CA. VI.

tuauit debeat eū adiuuare & esse gratis ex seruio impē-
so dādo ei aliqd de suo lucro. Rn. q̄ primum dictat rō. s. q̄
mutuer pximo indigēti si pōt: sed gratis sine spe lucri. Se
cūdū etiā dictat ratio. s. q̄ sit gratus recipiens mutuū erga
mutuātē: puta in recognoscēdo beneficiū: & cū potest eū
adiuuare qñ indiget vel viceuersa remutuādo sibi v̄l per
alīa obsequia: sed gratis nō ex pāctione. Nā & si ei teneat
ad antidota naturaliter. i. recopēsandū bñficiū: hoc est ex
debito honestatis non necessitatē. s. quo posset cogi in iudicio.
Et ideo fm Tho. & alios si quis mutuaret alīcū cū
hoc pacto q̄ ei tenere remutuare v̄surā cōmittere: q̄a v̄l
tra capitale suū aliqd exigit qđ pōt p̄recio estimari illa. s.
obligatio qua. s. potest ei cōuenire in iudicio. Ad alīā rā
tionē cū. s. dicit q̄ recipit mutuū ab eo locupletat cū dā
no suo & de sua pecunia. Rn. q̄ locupletat seu lucrat ille
pricipaliter per industria suā: q̄a pecunia ex se nihil lucra
tur. v̄l patet tenēdo in capsa. pecunia etiā illa nō ē mutuā
tis sed eius q̄ accepit mutuū: q̄a in eū trāslatū est dñiū. & si
perit vel p̄dit in negotiā dōv'l alīud agēdo perit pericolo
suo nō mutuātis. Dānū aut̄ non sustinet nisi q̄a cessat ex h̄
sibi lucru: sed idē dānū habuisset si pecunia in arca seruas
set: q̄a ibi nō fructificat. Et si cum ea negotiatus fuisset po
tuisse amittere sicut & lucrari. substatbat em̄ rīc periculo
vbi i mutuo nō substat. verū si ex carētia pecunia mutua
tē passus fuisset dānū puta cū oportuisset eū accipe adv̄ lu
ra vel v̄dere res suas minus iusto p̄recio vel aliquo simili
tūc mutuās deberet ei satissimē de dāno ei secuto pro
pter mutuū etiā si nō fecisset pāctū de hoc fm cōsciētā: nō
aut̄ de industria sua lucru factū tenet cōicare cessante dam
ura ē no. Sed ō v̄sura est contra legē diuinalē. & hoc patet tripli
ci scriptura quē cōpleteatur legē diuinalē. Mōsaicam: p
anā. pheticam: & euāgelicā. In euāgeliō dicit veritas ipsa quē
mēriti nō potest. Date mutuū nihil inde sperātes. Luc. vi.
nihil. s. qđ p̄cio possit estimari v̄tra suā sorte. nā benevo
lentiā & amicitiā licet sperare q̄e non cadunt sub p̄recio
Qđ verbū est p̄ceptorū quātū. s. ad hoc q̄ nō speret seu
expeſtetur lucru ppter mutuū: q̄a ibi eētv̄suravnde & mor
tale. Qđ aperte declarat Augu. sup Ps. dicēs. Si scenerae
ris. i. si mutuū dederis pecunia tuam a quo plus qđ dedisti
expeſtetur accipere: nō solum pecunia: sed quicquid alid si
ue triticū siue vinū & hmōi: scenerator es. i. v̄surarius. & i
hoc nō laudādus sed improbandus. xiiij. q. in. si scenerae
ris. In p̄phetis quoq̄ phibetur ipsa v̄sura. Vn & Ps. des
seribēs cōditiones necessarias ad requiescēdum in monte
dei. s. supnē patrie hāc vnā ponit inter ceteras. Qui pecu
niā suā nō dedidit ad v̄surā. Qui ergo dat ad v̄surā nū: qđ ascē
det ad montē diuine gloriē nisi p̄enituerit plenē. Et ne ex
miē. v. Increpauit inquit optimates & magistratus & dixi
eis. V̄suras ne exigatis &c. Et Ezech. xvij. inter scelera di
gna morte eterna ponit v̄surā dicēs. Qui ad v̄surā non cō
modauerit. i. amplius quicq̄ non acceperit. Ut dicit H̄ie
ro. Putā quidā tm̄ v̄suras esse in pecunia: qđ p̄uidēs scri
ptura diuina oīs rei aufert supabūdātiā: ut plus non reci
pias qđ dedisti. xiiij. q. in. putāt. Et Proverb. xxvij. Qui co
aceruat diuitias dev̄suris & scenore liberali&c. In. l. mosai
ca quātū ad partē moralē quē ad hec obligat. Ividetur Le
uit. xxv. Ne accipias a fratre tuo v̄surā nec plus qđ dedisti.
Noīe fratrī intelligit quilibet pximus & rōne originis q̄
vna est. s. a deo: & rōne finis q̄ vnuis est. s. deus. Ad rōnem
omo aut̄ v̄surari r̄ndetur: cū. s. dicebat q̄ in lege permittebatur
v̄sura: q̄a illa fuit cōparatiua p̄missio qua p̄mitit̄ minus
p̄mis malū ne sequatur mai⁹. permittit̄ aut̄ nō q̄ cōcedat̄ vt lī
cītū. sed quia nō puniſt̄ poena temporalis: sed bene puniſt̄ po
ena eterna. Permissum ergo fuit iudicis v̄t auaris v̄surā exer
cere erga alienigenas ne crudeles existētes a fratribus exi
gerēt eos consumēdo. Alīā rōnē habes. j. in. s. iij. c. seq. Ad
illā alīā autoritatē inducta. sceneraberis gētib⁹ multis&c.
Rn. fm Tho. vbi. s. q̄ ibi large sumis scenus p̄ mutuo tm̄
nō p̄ mutuo ad v̄surā. Et vult dicere deus q̄ si popul⁹ ser
uaret legē erit ita abūdās q̄ poterūt alīs mutuare: & non
indigebūt mutuū accipere. Tertio v̄sura est contra legē
humanalē. Sup oēs humanas leges est ius canonicum qđ
resulcat ex Decrētis & decretalibus & sanctorū autoritati
bus doct. Ex cap. nāq. iij. 2cīlī. Carthag. qđ incipit Sedi
tionarios. prohibētur v̄surarij ad clericatū pmoueri. dist.
xlvj. Null⁹ autē phibetur a pmotione nisi p̄ mortalivel
pro irregularitate. vt. xiiij. q. in. & q. iij. in plurib⁹. c. & ex
ve sur. p̄ totū. p̄tēcipue. c. q̄a in oīb⁹. hoc phibet v̄bī ex
cōicant̄ publici v̄surarij quo ad sacramenta percipienda,
& quo ad oblationes altaris, & quo ad sepulturā ecclesia
sticā: his oībus priuāt̄ nisi restituāt. in. vi. lii. de v̄sur. v̄su
rarū. Priuantur cōfectione testamētō & alīs multipliciter:
nisi faciāt cautionē. De his oībus plene habes. j. in di
uersis. s. vide ibi. Et de excōicatione quā incurrit sepelīē
tes eos. s. publice v̄surarios. nisi fecerint cautionem. habes
j. in. iij. par. ti. j. Aug. etiā di. An crudelior est q̄ subtrahit
aliquid vel eripit diuīt̄: q̄q̄ trūcidat in opē scenore. xiiij.
q. iij. quid dicā. Et Ambro. sine ferro dimicat q̄ v̄suras fla
gitat. xiiij. q. iij. c. ab illo. Et Leo papa. Sic nō suo nomine
ita nec alieno licet scenus exercere. Fēnus hoc solū exerce
re debemus: vt qđ hic misericorditer tribuim⁹ a dīto qui
multipliciter & imperpetuū mēsurā tribuit recipere valea
mus. di. xlvi. sicut. Et de hac v̄sura sp̄tali & licita dicit Sa
lomon. Fēnatur dīo: qui miseretur pximo: q̄a centū p
vno accipietis. i. sp̄talia que excedūt in cētuplovnū. & vi
ta eternā possidebitis. in euāgeliō Mat. xix. Ad rationem
v̄surarū respōdetur q̄ leges ciuiles dantur populis q̄ sunt
pro maiori parte mali vel imperfecti: & intēdūt pacificū
quiētū ciuit̄ adiūcē. Vnde solū phibet expresse vitari q̄
sunt magis pturbatiua ciuitatis & quietis tpalis puniē
do trāsgressores & coercēdo ab illis per p̄cenas: vt adulte
ria: furta: homicidīa: & hmōi. Alia p̄mittit̄ nō v̄t licita cō
cedētes: sed nō vt alia vītia p̄dicta p̄nītētes: & hoc ne pe
iora p̄tingant: sicut de meretricib⁹ & hmōi. fm Tho. vbi
s. Sed lex diuina prohibet omne peccatū ostēdens p̄nī
ti in diuino iudicio. Cum ergo lex diuina & naturalis sit su
pra oēm legē humanā. vt patet dist. viij. & ix. p̄ totū. & ca
nonica etiā sit p̄judicās ciuili. vt dist. ix. in his q̄ spectat
ad cōsciētā. & triplex lex diuina & naturalis & canonica
prohibēt v̄surā oēm. Omnis lex ciuili que p̄mitteret
etiā cōcedēdo v̄suras annullatur quātū ad hoc per legem
diuinan & canonicā. Et si leges illē sint iustæ quo ad ciuit
atētē p̄sens ratione iam dīta: non tamē iuste sunt
quo ad ciuitatem supernā adiūpiscēdā ad qđ oportet ab
omni vītio esse immunit̄. Sed & ip̄e imperator dicit q̄ sa
cē leges nō dēsignāt̄ sacros canones imitari in matri
monio & v̄suris. v̄t in aut̄. vt cle. ap̄c̄ pro. epis. que. s. p̄n.
cof. vi. & iij. q. in. c. Euphemium. s. hinc colligitur.

qd est materia in cōtractū vsurario & intentio lucri princi
paliter qd est forma: ideo id est resultat vera vsura & si dica
tur cābiū. Nec excusat piculū qd ibi esse p̄t. vt de vsur.c.
nauigāti. Faciunt etiā alij securitatē pro alijs in muruis cū
certa scriptura: & pro hoc recipiūt duo p cētenario & hu-
iusmodi. & hoc etiā vsura videtur si nō est probabile pi-
culū. De hoc tñ & alijs supradictis cōtractibus habes ple-
ne in. § plurib⁹. c. seq. In scđ'a platea s. vbi morant mer-
catores: lanifices: retaleatores & hmōi: multæ reperiuntur
vsuræ. Nā q vendit aliquid ad aliquē terminū tēporis: &
ratione termini seu dilate solutionis petet plus iusto p̄cio
hmōi cōtractibus. Oēs hi digni sunt morte eterna: qā con-
sentiūt vsurę cooperādo ei. q. i. notū sit facientes quoqz Oēs in
statuta sup hmōi: & iudicātes fm eavt capitanei, rectores peccato
& hmōi: & prēbētes cōsilia ad hmōi statuta peccāt morta vsuræ
liter & sunt excoīcati. dejsur.c. ex graui i cle. Dñi ēt tēpo consen-
rales q pmitiūt vsuras ppter vnā certā quātā quam reci-
tientes piunt ide i eadē sunt dānatione. Et confessores qui absolvit
peccāt uūt scienter tales nō disponentes satisfactionem & emen-
mortali dā. Ecce quot innumerōs illaqueant maledictę vsuræ. Et
sic non deficit de plateis omnibus vsura: quia vel p vnū
modum vel p aliū inuoluit quasi vniuersos.

§. III. TERTIVM QVOD CON-

tineat in verbis P̄s. qd̄ i primo mēbro habet: est continuatio
huius vītū quē est pīculōfīssima: cum dī. Non deficit ipsa
vītū: sed vītū i finē vītæ cōiter perseuerat. Sed ut dicit
Hiero. Si vītū in finē vītæ in malis perseueramus assidue
peccantium non misereb̄ deus. dist. xcij .c. diaconi. v. A
rendit autem ista continuatio periculōfīssima.

¶ Quia sine interpolatione.

Quia in plurali successione

In alijs peccatis nūc homo

societas
praua
taxatur

em gulosus semp actu comedit: nec cōtinue luxuria lat lasciuus: nec iracundus continue irascit: sed interpolant actus suos. Sed v̄sura semp rodit & cōsumit pauperū ossa & die & noctu: & i festis & i ferijs: & dormiendo & vigilando ope rat: & nūq deficit v̄sura. Et cū p̄tū suū surarij menti occurrerit & nō dolet & pponit v̄surarij prauitatem dimittire & restituere: sed ip̄a lucra retinere iterū & de nouo peccat mortaliter. & torties q̄ties. Teneat em q̄libet ad conterē dī statim de mortal i cū mēt̄ occurrit de quo adhuc nō habuit cōtritionē sīm beatū Tho. I. iiij. & Rich. & Bonauen. & Pe. de Tharā. preceptorie em dī illud a dīo. Conuertermi ad me sīlī reuertentes & sanabo auerstiones v̄ras.

Hiere. in. Nō deficit sed' o v'sura: q'a durat dum illeviuit & pōt exercere. Cetera vitia inquit Hiero. cū senescēte sene- V'sura
scūt sola avaritia iuuenescit: & sup oēs species eius v'sura. semper
Et rō est: q'a in alijs pētis si quis vult poenitere nō liabet ni durat.
si cōteri & pponere, abstinere & sibi iūnctā poenitētiā fa-
cere: q'modicū q'd est. Sed v'surarius sicut & q'libet alter q'
acepit aliena iūste vel detinet nō solū oportet q' doleat
& q'siteat & pponat abstinere i futurū sed necesse ē q' resti-
tuat aliena si potest. nā vt al's dī i iure. Nō dimittit pecca-
tū nisi restituat ablātū de regu. iur. Nec cōfessor sacerdos
nec ep̄s nec alius superior platus potest sibi remittere ius
alienū: sed ille cuiq' est pecunia debita. Nimis autē durūvī
def sibi vt reddat quæ cum tāto labore accisiuit: & q' bur-
sam euacuet ac distrahat possessiōes: & vbi assuetus est vi-
uere abūdāter cū familia sua & indui pompatice: reducat
se ad tenuē v'ctū & vestitū: & q' dimittat filios pauperes
& nō q'siderat miser hō q' sicut nudus est egressus de ven-
tre matris suę: ita nudus reuertet illud. lob. i. id est in ter-
rā matrē oīm. Nō attēdit q'd ait P̄s. Frater non redimet. i.
christus noster frater q' humanitatē nō liberabit talē mor-
tuū in pētō ppter sua legata facta ecclēsīs vel hospitalia

facta. Redimer hō quis cūq; q.d.nō nō dabit deo placatio. Obsecra
nē suā &c. Quāto aut̄ magis p̄fuerat in usuris: tanto m̄tio v̄su
gis aggrauat p̄c̄m eius. & vt dī Prover. xviii. Impius cū rarior;
in profundū peccator; venerit p̄tēnit nec curat de anima
sua: & tātois sunt grauiora peccata quāto aīam inselicē de
tinēt diutius alligatā. ait Greg. eī de consue. c. fi. Et cōiter
tales moriunt̄ vt aialia bruta: vel aliquo terribili iudicio Exēplū
de eis contiñt̄ gēterapti aliqñ a dēmonijs notorie. Sicut le
gitur de quodā usurario qui cū dormiret in lecto cū vxo
re subito expergesfact⁹ exiuit de lecto. Cum aut̄ ab vxore
sua interrogaret̄ quid haberet: ait. Modo raptus sui ante
iudiciū dei vbi tot & tāta terribilia sunt opposita contra
me: q. nesciui nec potui aliqd respōdere. Cūq; fuerim diu
ad p̄enitētiā expectatus: nec hucusq; volui diuinis inspira
tionibus & preceptis obedire: audiui nūc iudicē cōtra me
sentētiā prulisse meq; datū in potestatē dēmoniū q; me de
bent hodie ad eterna supplicia asportare. Quo dicto de p
ticavili ueste assūpta domū rapido cursu egressus est: quē
sui hicinde querēres: tandem in quodā monasterio mona
chor; matutinas cantantiū inuenērūt. Cūctis ergo eū ad
p̄enitētiā iducētibus nec p̄fiscere valentibus rōne aur ex
hortatione

hortatione vel prece custoditus est diligenter usq; ad sextam horam. Denique cum consanguinei eum ad domum reducere vellent & ad quedam fluuium per quem transiit erat perueniens: videtur quod nauim rapido cursu per fluuium ascendetem a nullo viridebat secundum dictionem. Sed ab usurario uisa est tunc

§.I. DIFFINITVR AVTEM SIG

Vsura vaudit ad successores dūt auctores eorū. vnuſquisq; in iiquitate ſua morietur. Fi-
lius nō portabit iiquitatē patris. Ezech. xvij. nec iræ: nec
superbiæ: nec inuidiæ. nec alia. Sed in vsura ſicur & rapina
& omni illicta usurpatione filius & quilibet aliis heres
vſurari & raptoris & filii filior; ad q̄s deuenerūt hōa ipo
filij vſu rū obligata restitutiō: portabit iniquitatē patris vſura
rariorū iij. i. pœnā debitā: nō quidē p p̄tō qd actu comisit p̄t p
iniqta: illo em ipē ſolus pater portabit onus ſuū: ſed p p̄tō qd
tem pa commiſit filius eius: vel quicūq; heres ipsius in retinēdo
tris por bona aliena: in quo imitatur ipm prauū patrē. Et ſic de p
tabunt. genie in progeniem in perpetuū obligatur heres vſurari
vel alienor; detētores inquātū durāt bona ipo: advlterius nō teneſ nīſi de eo qd puenit ad eū quoſc; creditori
bus ſit ſatiffactū per ſolutionē vel remiſſionē in loro ſci
entia. Caueat aut̄ heredes taliū filij: nepotes: cōſanguinei
vel extranei ne in hmōi laborē crassa ignoratiā: qa nō ex
cuſarer eos a dānatione. Sed illud verificareſ in eis. Ignorans ignorabitur. i. reprobabitur: ſola ignorantia inuin-
cibilis eos excusaret. Legiſ de quodā vſurario qd cū infir-
Exemplū ſi vſurari ſolus in iiquitate ſua morietur. I. ſi vſurari ſolus in iiquitate ſua morietur. I.

Exemplū cibis eos excusaret. Legit de quodā vñurario q̄ cū int̄r-
matus esset & grauiter ac filios duos haberet: visitatus a
cōfessore cōfessus est: & nō negauit peccatū suum. Cui cū
declarasset cōfessor q̄ oportebat eū oīa mala ablata resti-
tueret: alī saluari & absoluī non poterat. & filii ad hoc eum
hortaren̄ vt posset & sacramēta suscipere & animā saluā
facere: sciebat em̄ vñurarios cōtractus eius. Rñdit ille mis-
ser. Ego nō possum: q̄a si superuiuerē nō haberē ad mādu
candū: sed oportet me mēdicare. Si morerer & vos opor-
teret ire ad hospitale: nihil em̄ vobis remaneret: q̄a oīa de
vñuris sunt. Cui illi. Nō curetis de nobis: p̄uidēatis salu-
ti vestre. Tacete ait ille. Volo ire poti⁹ & ad miām dei sta-
re q̄ mercedē hoīm: q̄a inhumanī & iminisercordes sunt
deus aut̄ clementissimus. Sicq; in sua obstinatione migra-
uit. Qd̄ attendēs vñus ex filijs hortatus est germanum ad
restituendum ne sequerent̄ patrē i dānatione. Cui ille. Si
pater meus vñuras fecit: ego illas non feci: volo portione
mea gaudere dū viuo: de futuro nescio quid erit. Perman-
sit ergo invitio patris detinēdo partē suā. Aliusvero resti-
tuit certis psonis: & incerta pauperib⁹ erogauit. Cū aut̄ in
bonis duceret dies suos ex substātia: vñuraria i puncto ad
inferna descendit moriēs. Alter vero q̄ statū religiosum as-
sumperat facta restitutiōe de parte sua quadā die cū ora-
ret vñdit in vñsione terrā apertā: & i profundū ignē maxi-
mū immēsam flāmā excedēt̄. Et in p̄fundo inferni inter
ceteros vñdit patrē suū & frarrē suū sup eum quē pater fre-
quēter maledicebat dicens. Maledictus &c. q̄a propter te
vt diuitē te dimitterē huc deueni. Et filius respōdebat: im-
mo tu maledicaris. q̄a ppter te huc veni. Si em̄ nō dimisil-
les mihi male acq̄sita ego cauissim me ab alijs vitis. Et sic
stabant in ista altercatione. Qd̄ ille cernens dām lauda-
uit de sua illuminatione: q̄a restituerat. Et sic apparet con-
tinuatio eius: q̄a nō deficit moriēte vñurario: sed trāsit ad
alios: vt dictum est: nisi restituatur.
¶ De multipli modo vñuraru. s. & q̄ cōmittit̄ in mutuis
expressis & in pignorib⁹: & in securitatibus: & i societatis
bus: & in sociis animaliū: & in cambiis. Ca.VII.

mittit̄ viura tūcū simonia. Si em̄ qs mutuat hac intentio
ne vt aliquid recipiat vñtra sortē temporalē: esto q̄ nihil q̄z
ratvñsurā cōmittit̄ mēte. xiiij. q. ij. si foeneraueris. Sed si nil
recipit vñtra sortē sufficit vt pniam agat de p̄tō suo mor-
tali: si aliquid habuit restituere oportet nisi sibi remittat̄. Si
vñ qs mutuat p̄cīpaliter ppter deū vñ amicitiā: nō pro
pter temporalē q̄modū: & is q̄ mutuū accipit ex sua liberali-
tate: vt gratus nō p̄cīpaliter propter mutuum donat ei
aliquid hoc ei declarās q̄ ei libere donat: vñsra nō est: q̄a
lucru illud mutuās nō int̄edit. argu. i. q. ij. sicut. Nō em̄ der-
bet esse factus deterioris cōditionis: sed melioris propter
obsequiū p̄ ipso factū in mutuādo: vt s. donū ei gratis fa-
ctum recipere nō possit qui prius fñm oēs potuisset. Princi-
pū acci-
paliter dicit̄ ppter secūdaria int̄entionē que nō iducit vñsu p̄ p̄ ex
rā. Dicit̄ aut̄ int̄entionis principalis hic cū. s. magis mouet ad
mutuādū p̄p̄ lucru quod sperat sibi euenire q̄s propter
aliud. Sed intentio secūdaria dicit̄ qñ& si sperat aliquid sibi
dari ab eo cui mutuauit ex sua liberalitate: tñ nō illud cū
mouet: sed magis benevolētia: ita q̄ etiā si nō crederet sibi
aliquid dari vñtra sortē adhuc tamen mutuaret. Sicut em̄
principalis spes & int̄entionis ad temporalē inducit simoniā: &
non secūdaria in collatione spūalitū. vt habeat expresse di.
Ixxij. quid em̄ prodest. in glos. & di. lix. si officia. Ita & in
mutuo principalis int̄entionis ad lucru: inducit vñsra & nō se-
cūdaria fñm Lau. de Ridol. & multos alios. nec obstat. c. i.
xiiij. q. ij. vbi dicit Augu. Si mutuo dederis a quo plus q̄
dedisti expētes: foenerator es. hoc em̄ intelligitur de expe-
ctatione causatiua p̄cīpaliter mutui. Similiter non ob-
stat. c. ii. xiiij. q. ij. ad id qd̄ dictū est. s. de dato ex liberalita-
te. nā dictū. c. loquitur cū aliquid datur vñtra sortē ex exa-
ctione actuali: vel saltē int̄entionali mutuātis: & nō ex libe-
ralitate mutuū accipientis. Et nota q̄ intentio principalis
ad lucru nō solū in principio mutuationis: sed etiā habita nota di
postea. & si a principio non habuerit iducit vñsra: puta mu-
tuat quis pximo mere ex charitate post mensē subitrat
cogitatio mentē eius de lucro sibi dādo ab eo cui mutu-
auit: & ita effici q̄ si non speraret aliquid recipere vñtra sortē
ligēter.

VITA VSVRAE VORAGO

q̄ aias deuorat plurimas multa habet i tricamē
ta propter fraudes adiuētas: & difficulter defea-
rit p̄p̄e obligationē restitutiōis: iō post simo-
ia de ea tractet: cū habeat etiā pueniētiā cū ea in hoc. s. q̄
ommitti potest per triplex munus a manu: lingua & oble-
ui. Et vtrūq; sola spe & intētione cōmittit. Dicitur aut̄
certe tans viutarijus ei. argu. q̄. tertio. y. viii. mērato. & li
quid v ltra sortē recipit q̄uis ille daret nō exactus: sed pro
pria spōte tenetur restituere. Et hoc nisi mutuū accipiens
in restitutione eius: & sciret vel crederet intēctionem illi⁹
fuisse depravatā: tñ ex mera liberalitate aliqd dat per mo-
dū doni: & h̄ sibi declarat q̄ vlt oīno q̄ sit suū & p modū
doni: tūc em de pētō poenitere habet: sed ex quo do natū si

TITVLVS. I.

Si est nō tenet restituere. Sed si dedisset nō ex libera voluntate: sed ne reputaretur ingratius & ab illo vel ab alio nō reperire posse mutuum dubitat: si mutuans hoc scit vel probabiliter credi nō potest recipere quis ex charitate mutuasset & ipse sponte dedisset. i. nō exactus: & restituere tenet acceptum fm Lau. de Ridol. & est semper mortale vsura: quia contra iustitiam & charitatem & diuinam legem: contra illud videlicet: Nō furaberis. Noī em furti intelligitur rapiēna vel omnis illicitavsuratio rei alienae quæ ibi prohibetur: vt dicit Aug. xiiij. q. v. c. pœnale.

§. II. ET QVIA CONTRA DI-
uinā naturalēs legē ē i qua p hominē dispensari nō potest: ideo nec per papā dispensari possunt sine pœnali. exerceatur: vt etiā exp̄sse dicit ei de vsur. sup eo. vbi Alex. iii. sic ait. Cū vsurorum crimen virtusq; reitamēti pagina de testetur: super hoc disp̄sationē aliquā posse fieri nō vide mus: quia cū scriptura sacra prohibeat p alterius vita mētiri: multomagis prohibēdū est quis ne etiā pro redimen-
da vita captiuī vsurorum crimen inuoluatur. Posset autē disp̄sari in exactis quo ad incertorū restitutionē fm doc.

Iudei ab vsu-
ris non
excusa-
tur.
qui tamē si fiat sine ratione quo ad conscientiam. nō puto quod valeat: nec excusantur Iudei in exactione vsurorum: sicut nec ab alijs p̄tis. Illud em qd̄ inducūt ad sui excusationē tanq; hoc sit eis concessum male intelligunt. Nā qd̄ dicis-
tur Deut. xxiiij. Nō fœnerabis fratri tuo ad vsuram: sed alie-
no: sane est intelligendū. Per alienū em aut intelligunt il-
li qui erant finitimi eorū: quoruī terras eis dñs concesserat
vt Chananei: & ab illis licite recipiebat vsuras: nō tv su-
ras: sed vt recuperationē iuris sui. arg. & eo. c. s. sic expo-
nit Grego. & Vlri. Sicut etiā modo a christianis licite ac-
ciperentur vsuras ab eo contra quē agitur iustū bellū: cum
etiā liceret eum occidere. & ad hoc est textus Ambro. xiiij.
q. iiiij. ab illo. vbi dī qd̄ vbi est ius bellū & vsuram: & ab illo
exigevsuras cui merito nocere desideras. Et quāuis alio qui
hoc exponent negatiue. i. quia nulli debes velle nocere:
ita & nulli sceneris: nā alij intelligit affirmatiue: vt norat
ibi Arch. nec inconueniens alio qd̄ sequit̄ cum illa nō sit pro-
prie vsura: sed sui iuris recuperatio. Si autē talis vt vsurā
peteret nō excusare a mortali quantūcūq; ille haberet de
suo sed ad restitutionē non tenet vsuram ad sui satisfactionē:
Aut p alienum intelligit quilibet qui non erat de gene-
re ludeorū: & tūc dicit qd̄ illa fuit p̄paratiua pm̄ssio qua
pm̄ittit minus malū ne maius fiat sicutet pm̄ssum fuit
eis dare libellū repudij & repudiare vxorē ad vitādū vxo-
ricidū: sic & vsura fuit pm̄ssum eis erga alienigenas ne sim-
pliciter phibita majori crudelitate grassarent in suis vt
fue cupiditati satiſfacerent. Excusabā ergo a pena tem-
porali legis sed nō a pœna gehenali: sicut nec a culpa mor-
tali. Vnde dī Chrys. xxxij. q. i. hac rōne. in fine. Quod em
pm̄mittimus nolentes p̄cipimus. i. pm̄mittimus fm glo. qd̄
malas hoīm voluntates ad plenū phibere non possumus.
ar. de hoc dis. iiij. denic. Et hoc de⁹ declarauit p̄ p̄pheras.
s. sibi pm̄scere: vt P̄. Qui pecunia suam nō dedit ad vsu-
ram. Et Ezech. xvij. dī ad vsuram nō commutauerit. Sed
& si quis ratione dicit pm̄ssum veller eos excusare pro
illo tpe: quē nō excusatio cōiter a doc. nō admittit: pronūc-
tpe gratia reuelat nō excusaren. xxxij. q. i. s. sed in veteri.
Nam exp̄sse omnis vsura & lege canonica & lege euan-
gelica phibet que leges omnes astringit. Dr enim Lu. vi.
Mutuum dare nihil id sperantes quia auctoritas inducit
Decretali. consuluit. extra de vsuris. vbi phibent vsuram.
Ethac auctoritas habet duas partidas. Prima ē mutuum
date quod quantum ad eos qd̄ commode possunt mutuare
sine notabili detrimēto sui stat⁹ erga eos qd̄ sunt i magnis
necessitatibus cōstituti & quasi extremis vides esse p̄ce-
dere: sed etiā operari fm illam. Si ergo ad theologos spe-
ctum qd̄ si hoc dicimus de elemosyna a fortiori i mutuo
ar. di. lxxxvi. in singulis. als aūt vides esse in cōcilio. Secū-
da partida auctoratis est: nihil inde sperantes: & hoc est
in p̄cepto: ita tamē qd̄ itelligat de primaria spe: vt dicit
est supra: & nihil referatur ad id quod p̄recio potest esti-
mari. Nā bñ potest & debet sperari pm̄ii eternū exinde si fiat
mutuum ex charitate vel et bñuoceria & amicitia p̄sonae in-
nulla casuici.

Differē-
tia legis
& euāge
lij.

Vsurā i
mutuum dare nihil id sperantes quia auctoritas inducit
Decretali. consuluit. extra de vsuris. vbi phibent vsuram.
Ethac auctoritas habet duas partidas. Prima ē mutuum
date quod quantum ad eos qd̄ commode possunt mutuare
sine notabili detrimēto sui stat⁹ erga eos qd̄ sunt i magnis
necessitatibus cōstituti & quasi extremis vides esse p̄ce-
dere: sed etiā operari fm illam. Si ergo ad theologos spe-
ctum qd̄ si hoc dicimus de elemosyna a fortiori i mutuo
ar. di. lxxxvi. in singulis. als aūt vides esse in cōcilio. Secū-
da partida auctoratis est: nihil inde sperantes: & hoc est
in p̄cepto: ita tamē qd̄ itelligat de primaria spe: vt dicit
est supra: & nihil referatur ad id quod p̄recio potest esti-
mari. Nā bñ potest & debet sperari pm̄ii eternū exinde si fiat
mutuum ex charitate vel et bñuoceria & amicitia p̄sonae in-
nulla casuici.

§. III. ITEM NOTANDVM
ta. qd̄ licet qd̄ dixerit vsura esse p̄cessam i qbusdā casib⁹ p̄pe

CA. VII.

loquendo i nullo casu p̄cedit. Sed qd̄ qd̄ illis casib⁹ quos il-
li ponūt alio qd̄ recipis vltra sorte iō & ppter aliquā silitu
dinē large & iproprie sumēdo fm vsura ibi pm̄ssum sed nō ē
vsura. Illos autē casus ponit Host. in ver. i sum. videlicet.
Feuda fideiussor p̄ dote stipēdia cleri. Vēdirio fructus cui
velles iure nocere. Vēdēs sub dubio p̄tū post rēpora sol-
uēs. Pœna ne i fraudē legis commissoriē gratis. Dans socij
pōpā plus sorte modis daf istis. Exēpla horū habes in iu-
re. Nā de feudo habes eī eo. cōquesus. De fideiussore sol-
uēte. s. vsuras qd̄ possit repetere habes eī de fidei us. c. cōsti-
tutus. De dote in fructibus pignoris pro dote habes eī de
vsi. salubriter. De stipēdia clericī. i. possēsōis suē ab alio
detenēt & sibi pignorat habes eī eo. c. s. De vēditione fru-
ctū habes eī de loca. & cōdu. p̄ totū. De acceptiōe vsurā
ab inimico habes. xiiij. q. iiiij. ab illo. Devēdēt sub dubio
& sine receptione p̄cī. eī de vsur. nauiganti. De pœna ap-
posita in contractibus dūmodo non in fraudē & exacta ha-
bes. xij. q. iij. c. in legib⁹. De gratis oblatis & sine principi-
lis spe recipiēt mutui causatiua habes ar. i. q. iij. sicut. De
mutuatis ad pōpā seu ostētationē nō ad. vsum dicit. Tho.
iij. q. lxxvij. vtputavt alios ostēdere se habere multos ad pom-
denarios ad hoc vt creditores sui nō dubitet de eo & sic ali-
quis sibi mutuat solū ad ostētationē nō ad. disträhēdū p̄.
fructū seu emolumētū qd̄ p̄cipere p̄t sicut posset de va-
sis argenti eis vel aureis mutuatis vellalij iocalib⁹ ex qd̄
lucrū iuste q̄rere p̄t. Aptius declarabūt ista. i. Dicit em
brūs Tho. vbi. s. qd̄ ga. p̄cipitalis vsus vasor. argenteor.
& hmōi: nō es eorū p̄sumptio ideo eorū vsus licite vēdi
p̄t fuit sibi dñi eorū. Sed vsus p̄cipitalis pecunia est i
comutationē vñ nō licet eī vsum vēdere. cū hoc qd̄ alios
velit eī restitutioē qd̄ mutuo dedit. Scidū tñ qd̄ secunda
rius vsus argenteor. vasor. posset esse cōmūratio: & talē
vsum eorū vēdere nō liceret. Et similiter posset esse alio qd̄
vsus pecunia argēte vtputa siqs accōmodet pecuniam si
gnatā ad ostētationē vel ad ponēdū loco pignoris: & talē
vsum pecuniae hō licite vēdere potest. hēc Tho.

§. IV. QVIS AVTEM SIT IV.

dex cōpetēs i cā vsuraruī. Arch. in. c. qd̄ dīcā. xiiij. q. iiiij. po-
nit diuersas opiniones: vbi approbat opinionē Lau. Hu-
go. & Goff. que habet qd̄ tra laicū laicus iudex: cōtra cle-
ricū ecclesiasticus. & hoc etiā placet lo. cal. Sed glos. in. c.
dispēdiosam. de iudi. in cle. vides sentiē p̄trariū. s. qd̄ sol⁹
iudex ecclesiasticus haber iudicare. Pau. i cle. i. de vsur. di-
xit opinionē Lau. & sequit̄ vñ vbi nō refert ostio an
id qd̄ petīt sit vñ vura. Et sic nō ē qd̄ de phibit & p̄cessu
fed de soluto tm vel nō soluto. sed si est qd̄ suo an id qd̄ p̄ce-
tit sit vsura vel sub noīe vsuraruī recludat vel nō tūc vera
est opinio alia. Hāc approbat lo. de Lig. & Fede. de Senis.
Idē vides tenere Bal. de Perusio. Sed querit ad quos ma-
gis spectet determinatio dubiorū de vsuris ad theologos
Deter-
vel canonistas. Ad hoc r̄nder Pe. de Anch. in quadam qd̄ miatio-
ne disp̄putata. & tenet qd̄ specter ad canonistas. dicit em
qd̄ interpretatio iuris naturalis & diuinū quaten⁹ tendit ad
hijs vsu-
moraltatē & dirigit ad nō in deum. p̄tner ad canoni-
stas: sed quaten⁹ ius diuinū tēdit ad sp̄uālitate & tuitio
net ad
nē fidei cōtra infideles p̄tner ad theologos. & sic cōcludit theolo-
qd̄ magis ad canonistas & iuristas qd̄ ad theologos p̄tner gos.
determinatio de dubijs circa vsurā. Sed non solū. b. Tho.
in quodā quodlib. sed etiā Anto. de But. qd̄ fuit magn⁹ de-
cretista dicit cōtrariū. s. qd̄ declarationes materias & qd̄ respi-
ciūt ius diuinū magis spectat ad theologos: & in hoc cas-
nonistē debet ad eos recurrere. vsura autē est contra ius di-
uinū: & ideo magis ad theologos p̄tner declarare dubia
de vsuris. Prēterea ad bonitatē fidei p̄tner non solum cre-
dere: sed etiā operari fm illam. Si ergo ad theologos spe-
ctat interprētari ius diuinū i his qd̄ sunt fidei: vt dicit ipse
Pe. cū vsura sit contra opera fidei ergo spectat ad theolo-
gos. ergo & c. Bene est verū qd̄ quātū ad ea qd̄ iſtituta sunt
per leges & canones cōtra vsuram declaratio dubiorū
magis spectat ad legistas & canonistas. De manifestis vsu-
ram qd̄ dicant & quō puniāt habes in fine hui⁹ capituli
Quare ergo fm qd̄ vides expedire si cōmisit vsuram vel i
mutuo vel in pignore: vel i deposito: vel i emptiōe & ve-
ditione vel in societate & hmōi: & declara p̄ exempla.

§. V. NOTA ERGO PRIMO

qd̄ si quis

De mu. qd̄ si qs mutuat alio qd̄ eorū qd̄ vsu cōsumunfvt vītualia: vt
tuo eorū distrāhūt ut pecunia numerata nō ad ostētationē tñ: sed
qd̄ vsu cō simpliciter mutuata cū pacto alio qd̄ recipiēt vītra sorte: si
sumunt ue illud sit munus a manu: vt denarij fruct⁹: & qcqd̄ aliud
qd̄ p̄recio estimari p̄t: siue mun⁹ ab obsequio vt seruitū
hois in laborādo p̄ eo & hmōi: siue munus a lingua: vt pu-
ta mutuat alicui vt porrigit pro se preces p̄ aliquo officio
vel bñficio temporali obtinēdo. In oībus his casib⁹ vsurā
committit. xiiij. q. iij. putant. & c. pleriq. Idem. Tho. iij. q. q.
lxxvij. & tenet restituere ei a quo accepit id qd̄ habuit vī-
tra sorte vel valorē eius. In vītimo tñ casu cū. s. ppter p̄ces
porreftas p̄ eo rōne mutui cōsequit officiū alio qd̄: puta qd̄
debeat pauperib⁹ erogare qd̄ inde emolumenta perciperet
deductis tñ exp̄sū sui laboris ad arbitriū boni viri. Idē p̄
oia dicēdū qd̄ quis p̄dīcta mutuat: & si nō cū pacto tñ ea
intēctione principaliter vt alio qd̄ vītra capitale recipiat qd̄
possit precio estimari. Tho. vbi. s. & xiiij. q. iij. si scenerauer-
is. Similiter si mutuat eo p̄acto vel intēctioē principaliter
vt sibi in posterum remutuet: econverso vsura est fm Tho. &
Host. arg. extra eo. cōsuluit. Licit tñ fm Tho. mutuū recipie
resumul aliquid a mutuātē: quis em recipiens seruitū mu-
tuū teneat naturaliter ad antīdotū. i. ad recōpensandū serui-
tū extra de testa. c. cū in officijs. nō tñ ex hoc simpliciter est
obligat quia ad hoc cogi nō posset. Sed si hoc ducit in pa-
ctū. p̄mittens. s. remutuare ex hoc insurgit ciuilis actio qua
mutuans p̄t cogere eū cui mutuauit ad hoc: & sic recipit vī-
tra sorte aliud qd̄ illā obligationē. Arch. p̄t. Pe. sed si
quis ex mutuo quera benevolētā alterius eōtī fine prin-
cipialiter amicus effectus si sibi vtilis ad acquisitionē tempo-
rabit vītra est fm Lau. de Ridol. in tractatu quem fecit de
vsuris: qd̄ tractatus pluries allegat in isto. c. Si autem princi-
paliter benevolētā intēctioē nō est vsura: quia p̄cio nō esti-
matur. Tho. & lo. cal. Itē nota qd̄ cū qs mutuat vītueritati
licet Specu. dixerit p̄ ex p̄acto interueniētē in contra fū
mutuū initio cum vītueritati possit evitare collectas ad quas
interim vītueritati tenebāt. Tamen lo. an. & lo. de Lig. &
lo. cal. cōcedūt hoc nō simpliciter sed quādo nullae certe col-
lectae statut̄ sunt. Secus autem in collectis certis: quia tunc
vsura est. arg. extra eo. nauiganti.

§. VI. QVI AVTEM EX BENEVO-

Mutuū
ex bene
volētā.

lētia mutuat nō propter temporale cōmodū si is qui mutuū
recipit postmodū alio qd̄ ci gratis & liberaliter dat: non est
vsura nec p̄ctū hēc receptio. arg. dis. xvij. de eulogis. & i.
q. iij. sicut. Sed quid si facta mutuatione ex benevolētā de-
bitor aliud vītra sorte obtulit non voluntarie: sed qd̄ co-
aet: puta dubitū nē si hoc non faciat indiscret⁹ indicaretur
ita qd̄ als nec illā: nē calū inueniret mutuantē vel quāis
alia simili causa: nūquid recipiēt illud cōmittit vītra & re-
netur restituere? R̄ndēr Lau. in dicto tractatu: qd̄ si mutuans
dixit aliqua verba ad inducēdū illū ad hoc: ex qbus ille sol-
uit alio qd̄ vītra sorte: vel etiā absq; hoc scit vel credit p̄ba-
biliter illū nō voluntarie dare: vītra vītra est & tenet resti-
tuere. arg. xiiij. q. iij. vītra. Sed si p̄ quo recipit mutuū il-
lud pure recipit cōdēs illū dare liberaliter & animo donan-
di discretionē duū & nō vt vītra & non coacte dare: qd̄ quis
zutius sit restituere: puto qd̄ nō teneat ad restitutioē etiam
si postea sciat non liberaliter dedisse: & qd̄ se pater qd̄ nec pec-
cauit: & hoc nō remordeat eū cōscientia qd̄ aliter illā nequī-
retiū cōformare qd̄ tñ scrupulosum est magis qd̄ laudabi-
le ex quo timerit nō timendum. R̄o huius est. nā ex quo tē-
pora donationis & receptionis bona fidē habuit: licite rece-
pit: & licite eius dñū in ipsum trās̄t̄ non obstante dubita-
tione debitoris qua duūtus fuit ad dādū illi mutuūt̄. horū
penitus nescio: nec aliquid penitus attentati ex quo in tale
Mala si dubitū debitor fuit inductus. arg. dereg. iur. factum. lib. vi.
pro veteri recipiat: si hoc facit ne sūt̄ sibi p̄ceat & recipien-
ti gratiā faciat: non est vītra fm oēs. sed si facit p̄cipitalis-
ter vt melius recipiat. lo. de Lig. dicit etiā tūc nō esse vī-
tra: nīst̄ effētū circūstātē & mentalis vītra: puta si credit plus
valitū: vel nīst̄ id quod mutuaret effētū quasi putrefactū
& parum valēs. Sed rūtior & communior opinio est qd̄ sic
vītra etiam sine illī exceptionib⁹: quia vīle intendit ex
mutuo. extra eo. cōsuluit: & hanc opinionem tenet Rayn.
Goffe. & Host. in summis.

§. IX. ITEM SI QVIS MVTVAT
Mutua-
tio bla-
gauū vel aliud bladū ad renouādū antiquū. i. vt nouum
des non Inducit exēplū de re obtēta p̄ legitimā p̄scriptionē. Nam
mala fides p̄aeveniens p̄scriptioni cōplete non facit quē
piā obnoxīū restitutioē: dīmōdo i cursu p̄scribēdī sem
p̄ habuerit bonā fidē hoc di. glo. xiiij. q. v. s. res. & xxiij. q. iij. si virgo. Hāc di. lo. de Lig. esse cōmōdū canoni-
starū. Sicad propōstū si ille credit debitorē libere dare cū
dedit alio qd̄ vītra sorte vt donum non vt vītra licite
retinet qd̄ quis postea audierit vel scierit cōtrarium. Et hoc
intelligit ipse Lau. nīst̄ talis credulitas fuisse crassa & sup̄-
na quod ex circūstātē vir bonus poterit arbitrari: puta
si mutuans erat solitus non danti sibi aliquid emolumenti

§. X. ITEM SI DOMINVS ALICV
ius agri mutuat rusticō certā p̄tūtē pecuniae ad hoc vt co-
Secunda pars. cc

*n̄re potuerūt dūmodo nō in fraudē usurarū quæ profecto
nequaq; hoc casu est præsumēda: vt de se patet. Qd' aut̄ p̄di
cta līnt de iure licita p̄baſ aperti'. Nā pone q̄ tu mihi mu-
tues centrum cum pacto q̄ teneat die tali tibi restituere: al's
q̄ unoīe p̄cenæ do tibi potestatē autoritatē p̄pria intrandi
possessionē talis mei fundi ita q̄ lucreris fructus: vtiq; fru-
ctus q̄ als cōputarent in sorte. in hoc casu non cōputabun-
tur in sorte si vere pure & nō i fraudē usurarū hæc fuerunt
celebrata: qd' em̄ vltra sorte recipio non vtr̄ surā sed vt p̄c
nā recipio vel intereste conuentū. Ad hoc faciūt norata per
Host. & Inno. non tamen puto sanā illā conscientiam quæ
pro mille quæ sibi debetur pro dotibus fruct° percipit pos-
sessionū longe in gradu excellere plus valentium maxime
si als impotens est debitor ad restituendum dotes.*

§. XXXI. SED QVID SI STATV

Vir tes tū habet q̄ oēs detinētes dores mulierē post annū teneātū dare alimētū vxorib⁹ dotatis. & maxime duos denarios p̄ libra q̄libet mense an valeat statutū. Rñ. lo. de lmo. super cle. ex graui. de vslur. post Archi. q̄ nō tenet: q̄a in. c. salubri ter. dī q̄ vir tenet alere mulierem ppter onera matrimonij nef ales & ex hoc fructus nō cōputant̄ sorte. & sic patet q̄ si nō ex stat matrimonij nō tenet: & p̄ q̄s si nō pr̄estat seruitia matrimonialia nō debet habere alimenta. Ad qd̄ facit qd̄ no rauit Ray. in sum. eo. ti. & Innoçē. in. d.c. Et ex hoc sequitur etiā q̄ taliter statuētes incidūt in poenā hui⁹ constitutionis ex graui. s. q̄ sunt excōicati. Frā. de Zab. dicit q̄ tale statutū vel conuerudo pōt tolerari vt debean̄ alimenta tanq̄ interesse post morā in soluēdo p̄ hoc qd̄ nota in regula. dās sed lucrū rōne mutui sperāt ex mutuo vbi interuenit pericu lum non licet: vt exp̄ſe dicit. c. nauigāti. de vslur. Tenetur q̄ talia lucra sic percepta restituere: non obstatē q̄ depositarij multū cū ipsa lucratī fuissent. Nā lucrū industriae fuit non pecuriā & periculo substabant amissionis eius q̄ mutuū re ceperat cui⁹ deponēs nolebat esse particeps. Frequēter etiā in talibus depositis fiunt p̄ctus vslurarij & fraudulēti in q̄bus tenent ip̄si depositarij ad restitutionē his a qbus extor ferunt: & ideo rationi cōsonū vt adiuuent ab his qbus & ip̄si vsluras dederunt ex depositis pecuniarū: & sic videſ q̄ ip̄si deponentes magis debeant talia lucra depositarijs restituere q̄ pauperibus erogare: pro se em̄ retinere nō possūt cum turpiter acceperint & vsluraria intentione.

S. XXXV. PRO MAIORI HVIVS.

is viuata quo pacto de plus dabo no intercent: & sic consului. Forte posset sic dici q si mulier pot dote rehabeat & non curat ut consequatur illud lucrum taxatum a statuto salua dote vsuram committit ratione quam lo. de Imol. assignat. & Ray. Sed si vellet potius dote sed non potest q haeredes mariti cum sunt potentes nolunt vel non possunt restituere siue notabili detimento & hinc mulier q coacta vel ex pietate mota non lucro non recipiens dote percipit illud qd dictat statutum non contumit usurratione quam assignat Fran. Zab. & prae cipue cum intenderer ex illa pecunia doris emere possessionem vel exponere licitis lucris: & multo magis si non habet al's vni viuat. De statuto dicendum q si statuentes hoc egerunt per modum pecunie ad collendum morem heredum in dote declaracione. No. q qui dā dixerūt usuram animi seu mentalis esse p̄tin mortale: sed hanc exercentes ad restitutionem minime teneri: sed sibi licite posse retineri pura cum qd depositum pecunia genes mercatorē intendens recipere inde alii quod emolumenū capitale semper saluo: de nullo tamē lucro facit pactionē: sed simpliciter dimittit discretioni depositari: si tñ crederet q nil daret non deponeret. Istud proprius est mutuum non depositum, & ideo usurra: q principaliter fit propter spem lucri. ar. xiii. q. iij. c. si feneraueris. & c. ples ricq. usurra igit̄ moralis eū etiā non pactionalis. Sicut & cum qd mutuat centū principaliter propter spem talis lucris sine aliquo pacto usurra est moralis: & talē usurra recentiori clausa

Addeq per modum pœnæ ad tollendum moram haeredum in dote
pœna. restituenda non inciderunt in pœnam cle. ex graui. als sic.

S. XXXII. SED QVID SI GENER

Rub. de §. XXXIII. ITEM QVAERITVR

cū q̄s ex statuto ciuitatis vel cōsuetudine dictāre q̄ missus
in poss. officiis sibi suorum cōsiderantur.

in possessionē lucrētur fructus possessionis ad rōnē qnq; p
cētēnario. an talis ita faciēs rēcta cōscientia illos fructus p̄ci
piat? Rñ. fm. Lau de Ridol. Bal. determinauit q̄ sic cum lu
cretur illos fructus noīe & rōne interesse: & hoc proper n̄
m̄ia m̄ contumaciam p̄t facere autoritas p̄toris. Sed Bar.
dicit q̄ vbi est talis consuetudo q̄ nō est bona: q̄a cōtra ius
diuinū in fraudē usurariū: quare dicit fruct⁹ cōputandos in
sorte. Et subdit id: Lau. de Ridol. si p̄supponamus fraudē.
verum dicit Bar. sed si oīo cessat fraus: tunc p̄cedit dictū
Bal. Hic aut̄ non videtur esse fraus: q̄a in locū poenē legalis
vt debitor cogat ad satissimū: vel loco interesse ppter
morā videat utū vel cōsuetudo emanasse. Et hoc intellis
go de eo qui iuste missus est in possessionē: non tantū ex or
dine, sed ex causa. Si enim in veritate creditor non foret seu
sequitur qd̄ est lucrum: & ideo talis ad restitucionem tenet
Pōt & alia ratio ad idē assignari: q̄a. s. sicut datum qd̄ tradī
tur intētione donādi sortif verā rōnē doni & amittit rōnē
mutui: sic si mutueſ ex intētione p̄incipaliter lucri & spe eius:
amittit eoipso rationē mutui gratuiti: & sortif rationē mu
tui usurariū. Ex quopatet q̄ lucrū exinde sub tali intentiōe
receptū usurariū est & restitui debet fm. Io. an. & Innocē. &
Archi. & Host. & Ray. Sed & iura indistincte loquuntur: q̄
usurā restituant indistincte & vniuersaliter nō solū pactio
nales: vt de usu. c. cū tu. & c. p̄suluit. xiiij. q. iiij. c. qd dicam.
xiiij. q. vi. si res. Doctores etiā theologi vt beatus Tho. Pe.
Richar. & alijs simpliciter dicunt q̄ usurā debent restitui.
Si ergo usurā mentalis usurā est & cōtra euāgelicam legē.
Luce. vi. Mutuū date nihil inde sperātes. & expresse Augu.

estatur. xiiij. q. iij. c. si foeneraueris. & ipse Sco. hoc fatetur ergo restituenda: nisi cum nil ultra sortem recepisset. quis hoc intenderet in mutuo seu deposito facto: tunc enim pecassem mortaliter: sed nihil haberet restituere.

agi possit in contractu qd ad vnu pertineat duæ partes lucris ad alium tercia. si is qd plus debet hinc plus conuiuit societati vel pecuniae vel ope vel cuiuscum partis: vt in d. l. si non fuerit: al's secus ratione iam dicta: qd. l. societas est quoddam ius

¶. XXXVI. SCIENDVM INSPVER

Op. n. 10. quidam dicunt cōcedentes esse usurā & nō posse sibi retines-
ri usurā. s. mentalē. sed pauperib' ergo dā assignātēs pro-
rōne: qā ille qui dedit dādō ab illa se absoluīt. Sed hoc non
videf verū: quia qui cōcepit mutū aut dedit p̄ modū doni
usurario liberaliuer & nō principaliter rōne mutui hoc illi
cōsiderat. s. cōtra hostiē. qā i. v. a. s. contractū. s. cō-
appositiū teneat. vnde opinio Hostiē. in hoc nō est tenen-
da: cū nō sit æqua: sed opinio cōtraria quā tenet Goffre. &
Ioan. Cal. dicit em Goffre. Vis q̄ sit vera societas: fac vt dā
na & lucra sint cōmūnia. Intelligenda etiam sunt p̄dīcta eē
vera fm loan. Cal. cum mercantia est licita. al's secus: & alle

§.XXXVIII. QVID AVTEM CVM aliquis tradit pecuniam negotiatoribus vel artificibus ad exercendū in lictis negotiationibus: intendēs etiā se velle damnū participare exprimens lucrū: sed ob sui securitatem exigit a mercatore vel artifice instrumētū de pecunia mutuata a's data: nō sub noie societatis: sed mutui vel depositi: nunq'd talis pōt' licite p̄cipere lucrum: Rn. Videſ q̄ non:

contra eum indignaretur & forte ait non inducet nisi inducentem
avarus & ingratus iudicaret ut ceteretur illi restituere. Re-
gulare enim est quod vsura restituenda est ei a quo exorta est
duo scitur persona. Quod etiam sonat ipsum vocabulum restitutiois:
dicit enim restituere rem in statu pristinu statuere: quod sit du-
reddidit ei a quo data est. ar. xiij. q. vi. si res Si enim illam pecu-
niam mutuatam exercuit in licitis negotiis lucrum illud attri-
bui debet & deputari industriae sue & labori cum etiam substa-
ret periculis. Si in illicius & usurariis cum ipse teneatur resti-

S. XXXIX. INTERROGANDVM
est etiā ubi expedit de traditiōe aīalium ad lucrum q̄ cōiter
socida appellat, licet aliqñ alius cōtractus sitib⁹ immixtus De vi
& aliqñ etiam v̄lura. Nota q̄ pecora tradi p̄nt multipli, ra in s
Vno modo ad custodiā. puta cū alicui dant. xx. capita pa
scenda sub certa mercede vel etiā sub certa participatione
dej. puentu gregis & tunc fīm Guīl. si dñs ipsorū retinet sibi
periculū aīaliū est p̄ctus locatiōis & de se lictis: sed si nō re
tinet sibi periculū sed imputat cōductori est illicit⁹: nisi for
te illud dānum p̄cederet mere ex negligētia custodiæ. Alio
modo p̄nt tradi q̄sli per modū mutui puta cū qs dat alicui
ut si quis capita cum p̄ato q̄s sint firma in numero vel in

§.XXXVII. INQUIRENDVM EST

etiam de diuersis modis societatum quō siant. Et primo q̄ ritur an dans pecuniam mercatori ad mercandū vel artifici ad materias emēdū: ut ex eis artificiata faciat cum pacto vel etiā sine pacto: sed cū hac intentione principaliter q̄ capita lessis saluū & partē lucri habeat: nunquid talis est vslura? q̄

Rn. f'm Lau. de Ridol. Scendum q' glo. in. c. pleriq. xiiij.
q: in. tenet q' talis cōtractus nō sit licitus ex quo periculum
spectat ad recipientē: sed si periculum capitale spectaret ad
verū: tunc cū societas cōtrahaf p: talia verba: tūc bene est
licit^o: licitus est em̄ q' vñus sociⁱ ponat pecuniā & aliⁱ opes
rā: & sic suppleat labore qd̄ deest in pecunia. Et licet Host.
in sum. velit defendere q' etiā si damnū suscipiet in se reci-
piēs talis societas est licita. & allegat. ff. p so. l. si non fuerit.
Et ga in alijs cōtractib^z valet pačtū appositū præter natu-
rā cōtractus vt dānū spectet ad suscipientē: vt in commoda-
to & siliib^z: & sic tenet ex vi pacti: qa p̄ctus ex cōuentiōe le-
ge accipiūt. de reg. iur. m̄ Azo. & Accur. in. d. l. tenet contra-
riū: qa talis nō est vera societas cū sit cōtra eius naturā. So-
cietas em̄ est quædā fraternitas. ff. p so. l. verū. vñ sequitur
q' tale p̄ctū nō sit præter: sed cōtra naturā cōtractus: vñ nō
valet. de p̄ca. c. si. De natura em̄ contractus societatis ese q'
partes sunt æquales nisi aliud sit dictum: nō em̄ negat quin

Alio modo tradunq' p modū locationis vel quāl. Venditio
nis modifical: p:puta cū q' tradit certas oves alicui mona-
sterio sub hoc pacto q' pro qualibet ove accipiat annuatim
duos solidos cum m̄ fructus cuiuslibet valeat v. vel. iiiij. &
cū hoc q' etiā oves traditae morian f' nihilominus remaneat
monasteriū obligatū toto tpe vitæ tradentis acsi oēs viue-
rēt: sed post mortē eiⁱ oēs oves liberæ sint monasteriū etiam
si esset numerus centuplicatus. Et tunc f'm Host. & Ioan. de
Lig. p̄ctus est licit^o. adeo q' si euentus moralitatis sequatur
monasteriū seu ecclia non pōt petere restitutionē cū non sit
laſa in traditione: & hoc nīs iā oves fuissent infectæ & ad
mortē parate: & monasteriū nō aduertit. Cōsuluit tamē idē
Host. q' in h̄ casu sentiat partē dāni: ne cū iactura monaste-
riū velit locuplerari. Aduerrat etiam tradēs q' si in tali con-
tractu conuentus cōsensus interueniat: qa si lolius abbatis
vel cellarariū nō tenere f' monasteriū stare cōtractui. extra de-
depo. c. j. Aliqñ tradunq' p modū societatis & hoc etiā varijs
Secunda pars versidad cc iiiij Archiv

modis. & q̄nq̄ iuste & q̄nq̄ iniuste. Et iuste qdē vt cū vñus Addeq̄ habet. xx. capita. alt̄ totidē v̄l etiā decē & 2municāt adinui est ratio cē eas: & periculū & emolumētū & expēsas cōmunicāt æqli q̄ ex de ter: si equal's ponit in societate vel p̄ rata fm̄ q̄ ponunt: & posito p̄nt etiā tales quenire q̄ de foetib̄ recuperent capita morfacta tua vel de vellerib̄ eman̄ capita ad augendū gregē. Iniu apd̄ cle steaut sithmōi societas cum q̄s dat certa capita ouium æst̄ ricū ec̄ mata certo precio h̄ pacto q̄ rusticus non accipiat aliquam clesie vtilitatē donec tradēs receperit pri' totā sortem. hoc em̄ pa nō tene c̄tū fm̄ VI. est valde iniquū. sicut etiam si q̄s pacifac̄ q̄ an tur eccl̄ rusticus recipiat aliquid restaurabit de foetib̄ oia mor sia nisi i tua: hoc em̄ pacto est quasi tradere oes immortales. Prædi vtilita c̄tum casum v̄def̄ formare Lau. de Ridol. in trac. devsur. & tē eccl̄ lati' p̄sequit. Quær̄is em̄ v̄trū lictū sit dare pecora rusticis. co cū pacto q̄ tradēs recipiat oes fructus pecorū quoisq̄ cō ar. C. sequatur totū suū capitale & ex tunc sint pecora cōia. Rn. qd̄ cum q̄ loā. de Lig. tenet q̄ nō. Rō est fm̄ eū: ga talis primo vult eo qui i capitale certū postea vult lucrum locare. Sed ipse Lau. dicit cōiter q̄ talis p̄ctus lictus reputatur: & credit illum de iure alie. po. posse multū bene sustineri. Erad rōnē Io. r̄ndet q̄ ibi non ē saluum capitale cum periculū tātū tradētis pereant. & ideo nō mirū si maius emolumētū p̄cipit ex quo plus periculū su stinet. h̄ec ille. Sed si q̄s bene cōsiderat casum possum v̄def̄ q̄ possit. intelligi dupl̄: & primo mō erit illicit' si vide licet itelliga. sic q̄ tradēs dicta pecora velit capitale suū sal uū grege pereat: & si nō perit in p̄senti vult nihilominus prius de fructu pecorū suū capitale. & sic videf̄ intellexisse Io. de Lig. vt patet ex rōne ei'. Scd̄' mō p̄n intelligi. sic q̄ pereunte grege totus pereat tradētis ipsa pecora: sed si non perit vult prius de fructu trahere capitale & exinde facere pecora cōia & fm̄ istum modū v̄detur intellexisse Lau. de Ridol. vt patet ex ratiōib̄ ei' & approbat vt lictū. Prelup ponit iste Lau. q̄ totū periculū. s. casū fortitorum tradētis sit. Sed vbi periculū esset cōductoris totum esset v̄sura. Si aut̄ periculū esset cōmune vtrūq̄ tunc si non sit v̄sura: adueniret nō dare debet vel nō tantum si deductis sexta rīs frumentis quæ dat locatori parū quid lucri remaneret cō. Cas'. ii. retp̄ pro qua uel tribus annis pecora: & in fine temporis æqualiter diuidet fructū cū capitali: ita q̄ tradēs subiret pericula casum fortitorū & recipiēs pericula seu dāna ex negligētia. In diuersis terris sūnt ista diuersis modis. Sed nota generaliter fm̄ doc. q̄ quando communis est cōditio in societate vt æqualiter. s. participant lucrum & dānum pro portionāliter lictū est: secus vbi melior est cōditio vñi' q̄ alterius Vñ & cū dān' oes sub isto pacto q̄ vbi perirent pro medietate pereat tradētis & p̄ alia medietate recipienti in omni casu: vbi aut̄ nō pereat prius debeat tradēs ex fructibus suū trahere capitale & exinde sint cōmunia qui contract' Cortoni celebant: nō videf̄ lictū ex eo q̄ recipiens pecora nimis grauaf̄. Nam vbi male fortunē ipse amittit duo. s. medietate precij pecorū & laborem suā custodiā: tradēs aut̄ amittit vñi. s. medietate precij pecorum. Ex quo sūgit rusticus recipiens seu cōducens pecora substat pluri periculū debet etiam plus participare de lucro.

Tutior modus exponit

Dānū sociis continet

§.XL. ITEM QVAERITVR QVID
iuris cū Pe. trudit Io. vñā vaccā estimatā. x. dib. cum tali p̄acto: q̄ ipse Io. teneat eā & omnē fructū ei' & foetū cū diligētia seruare & custodire sumptib̄ suis fructūq̄ eius & foetū nō alienare sine lictē cūsdem Pe. atq̄ de fructibus eius & foetib̄ prioribus tantū dare & cōsignare ipsi Pe. donec sit ipsi Pe. de precio vaccā integrāe satissimū. deinde assignatē de dimidiū in futurū de fructib̄ & foetib̄ talis vaccā: & cū hac conditione adiecta q̄ si vaccā vel foetū ei' culpa ipsius Io. aut nūtū ei' quocūq̄ modo perierint: ipse Io. integrē restituere teneatur. Si aut̄ diuinō iudicio aut fortuito casu p̄dicta euenerit: p̄tineat damnum ad ipsum Pe. Rn. dicēt. dū æstimatio emptionē nō facit: vt ff. pro Io. cum duob̄. & hoc p̄ regulā tradit. ff. de cōtraheā. emp. l. cū manu sata. Si vñ vaccā cotingat tale damnum scd̄' modo. s. ex fortuna vt si perirent fortuito casu cui resistit nō potuit: puta ex aliqua guerra subito exorta præter omnē æstimationē. tex. dicit in pdictō. c. s. dāna. q̄ periculū debet esse cōe. vñ si oes æstimatæ erant. xx. lib. Io. rusticus restituerit Pe. x. libras. Nam si nihil restitueret totū dānum esset Pe. qd̄ esset cōtra illum tex. s. dāna. qui dicit q̄ debet esse cōmune dānū: & si aliter iudicatur de casu naturali: aliter de fortuito. Sed si damnum tale puenit ex culpa Io. rusticī: teneat ipse Io. ad emendam

§.XLII. ITEM QVAERITVR QVID

iuris cū Pe. trudit Io. vñā vaccā estimatā. x. dib. cum tali p̄acto: q̄ ipse Io. teneat eā & omnē fructū ei' & foetū cū diligētia seruare & custodire sumptib̄ suis fructūq̄ eius & foetū nō alienare sine lictē cūsdem Pe. atq̄ de fructibus eius & foetib̄ prioribus tantū dare & cōsignare ipsi Pe. donec sit ipsi Pe. de precio vaccā integrāe satissimū. deinde assignatē de dimidiū in futurū de fructib̄ & foetib̄ talis vaccā: & cū hac conditione adiecta q̄ si vaccā vel foetū ei' culpa ipsius Io. aut nūtū ei' quocūq̄ modo perierint: ipse Io. integrē restituere teneatur. Si aut̄ diuinō iudicio aut fortuito casu p̄dicta euenerit: p̄tineat damnum ad ipsum Pe. Rn. dicēt. dū æstimatio emptionē nō facit: vt ff. pro Io. cum duob̄. & hoc p̄ regulā tradit. ff. de cōtraheā. emp. l. cū manu sata. Si vñ vaccā cotingat tale damnum scd̄' modo. s. ex fortuna vt si perirent fortuito casu cui resistit nō potuit: puta ex aliqua guerra subito exorta præter omnē æstimationē. tex. dicit in pdictō. c. s. dāna. q̄ periculū debet esse cōe. vñ si oes æstimatæ erant. xx. lib. Io. rusticus restituerit Pe. x. libras. Nam si nihil restitueret totū dānum esset Pe. qd̄ esset cōtra illum tex. s. dāna. qui dicit q̄ debet esse cōmune dānū: & si aliter iudicatur de casu naturali: aliter de fortuito. Sed si damnum tale puenit ex culpa Io. rusticī: teneat ipse Io. ad emendam

periculū tertiae partis bōū? Rn. Licitus est aliter aut̄ non.

§. XLIII. QVAERITVR DE TRA
ditiōe boum: & primo sic. Dat q̄s boues rusticō cū pacto q̄ dare debeat sibi pro eis. xx. sextaria seu cumulos grani i an no. nunquid est lictum? Rn. Lau. de Ridol. Si locantur ope ra bōū & periculū deteriorationis eorū subiit ipse locator li citus est contractus: q̄a boues deteriorant. Sed si vult locator boues recuperare precio quo fuerat estimati cum tra didit nec vult periculū deteriorationis subire q̄uis periculū mortis naturalis: tūc cōtractus erit illicitus fm̄ loā. de Lig. qui ad hoc allegat. c. pleriq. xiij. q. iij. Itē tñ casus plenus declaratur in seq. dubio. Queritur ergo scd̄' o cum. s. quis locat boues alteri cum hoc pacto q̄ vult secū participare lucrū & dānum & nihilominus vult decē sextaria vel cumulos grani quolibet anno: si nelictū. Rn. Lau. de Ridol. Dictione! cendum videtur q̄ iste cōtra fūs p̄t dupl̄ intelligi. Vno bōū vel modos sic celebrat ut locet ille tales boues rusticō: vt cū il lis campū suū araret vel plaustrū ducere vel aliud opus sibi vtile faceret ad placitū: & emolumētū inde proueniēs suum foret p̄cile. Sed si boues in fine anni facti essent de terioris cōditionis: & sic minoris valoris p̄ medietate sibi cederet in dānum. Si v̄o melioris conditionis: & sic maioris precij p̄ medietate sibi cederet in lucrū: & tūc nō obstante q̄ sextaria. x. grani dederit locatori: nihilominus lictus erit cōtractus, h̄ec ille. Qd̄ videtur intelligendū ut ipsemē. j. ponit cū ductor deducit̄ expēs bouē remaneat in aliquo lucro cōiter. vt sic illi. x. sextarij de lucro pueniant. Probat aut̄ hunc cōtractū esse lictū p̄ istā rationē dicens. Aut vis q̄ iste cōtractus sit locationis: aut societatis. Si locationis. s. operarū erit lictus rōne deteriorationis: nec obstat q̄ p̄ medietate subiit dānum deteriorationis: quia satis est. q̄ p̄ illa dimidiā & illius respectu nil soluit. Soluit em̄. x. vbi si nihil subiit dāni solueret. xx. Item sicut stat ad lucrum ita debet stare p̄ eadē partē ad dānum: & sic nō pro ea qua nō stat ad lucrū nō alio dato: nec mirū sit p̄ ea isto casu solui. x. q̄a p̄t in pluri lucrari: & sic est verisimile: cū emolumētū totū ex operib̄ proueniēs suū sit: videf̄ em̄ p̄ vna parte sapere cōtractū societatis & pro alia parte cōtractū locatio nis operarū sicut in simili dici cōsuevit in. c. ad quæstiōes. de re. permū. Aut vis discere q̄ ille cōtractus sit mere societatis: & tūc id. l. q̄ lictus est: qm̄ capitale stat ad lucrum & dānum vtrūq̄. Ad hoc. xiij. q. iij. pleriq. cū ibi not. Nec ob. q̄ ego habeat p̄cīpua. x. in anno: q̄a & tu habes om̄e emolumētū ex operib̄ bouē proueniēs: vñ ergo cū alio compensef. ar. de fur. c. i. Preterea si plus in societate pono: non mirum si plus percipio. Alio modo prædictus cōtractus potest sic celebrari: vt v̄lidelicet nedū cōmunicemus adinui cem lucrū & dānum capitalis: sed etiā lucrū & dānum ope ranū: & tūc nihilominus id v̄def̄ dicendū: sed nō semper. Vñ dic q̄ aut tu personam operatē & ego boues: aut ambo ponimus personā operantē: & v̄lra h̄ec etiā ego pono boues. In primo casu aut opera personæ p̄p̄tērēdant bobus seu eorū valorī aut ecōuerfo: aut sunt æquaes. Primo casu p̄sumit q̄ in fraudē v̄surā & tāq̄ v̄sura illi sextarij den tur annuatim & effectiue licer nō ex sui forma: vel natura mutuū celebrabif̄. Erit em̄ acsi tibi valore bōū p̄ dimidiā mutuasset. p. x. sextarij: & tu illi in societate posuisseis. ar. ibi An. de v̄s. c. in ciuitate. & c. cōsuluit. & c. fi. Et idē dico i tertio bar. qui hic locu tis est. In scd̄' autē dico secus: nisi iam ex alijs circūstantijs alius dicere oportet. arg. eorū quæ legūtur & notantur. de emp. & ven. c. ad nostrā & de pig. c. illo vos & per Io. an. in additione Spe. in. c. ciuitate. ti. de v̄s. Non em̄ est cōtra natūram societatis q̄ qui plus contulit societati vel pecunia vel opere vel rei: plus de lucro p̄cipiat. ff. p. so. l. si nō fuerit. insit. eo. s. iij. de illa. aſ. secus. In scd̄' autē membrō princi pali q̄n v̄lra personā operantē ego pono boues. dic idē & fortius: & hoc verū intelligendū in hoc q̄ in precedētū cōtractū mutui cadit v̄sura: sed hic nō est dare cōtractū mutui se dō contrātū innominatū. s. do. vt facias mihi scriptum cautid nis: vel do vt des illi pro me si non dedero seu facio vt. des: non em̄ ad mutuū respectus habetur cū nullū sit pro parte recipiens illos. vñ vel duos floren̄. sed ad servitū scriptū rē securitatis quā tibi facio: & sic videf̄ potius quādā ven ditio crediti mei. Sed fundamentū huius rationis faciliter destrui potest. nam etiā v̄sura ex forma non cādat nisi in cō tractū mutui expliciti tamen v̄sura ex fraude bene repe ritur in alijs contractibus vbi est implicitū mutuū: vt patet sio vera ex dictis. s. Es sic videf̄ ex illa. cum talis satisfactor facit sibi idō def̄ dicendū. s. esse v̄sura: cum talis satisfactor facit sibi idō nee cauere ab eo pro quo satisfact de indēnitate vel etiam sine hoc cū reddit se certum inde non posse habere dānum cum alīs non satisfact. Conclusus p̄dēctus Lau. de talis

Natura iam hic non perciperem illos ex lucro: ex quo bene lictū est cōtra & plus cōferendo plus p̄cipere. Cū em̄ de natura cōtractus societatis sit q̄ parts sint æquaes habito respectu ad quo tā in societate positā: cū sit quoddam ius fraternitatis vt. l. verū. ff. p. so. quæ æqualitas erit aut q̄ fraternalis vt tu n̄ hil lucrēs & tu mihi. x. de tuis tradas. Resultaret ergo pos

contractu dicit simpliciter quod tutius est abstinere

CA. VII.

§. XLIX. EST ET TERTIVM GE

S.XLVI. QVID CVM TV MITTIS
per mare vel p̄ terrā merces tuas ad aliquas partes: & ego
periculum in me suscipio, & pro quolibet centenario va-
loris ipsarū merciū conuenio q̄ mihi tradas certā pecunia
p̄ mare.

Nora quantitatē nunquod sumus furari. Et r̄det Lau. de Ridol.
quon. Non enim est iste casus siliis casui decre. nauiganti.
quoa ibi receptum ultra sorte directe cōcernit mutuū in quo
superabundantia reprobat. xiiij. q. iij. c. si quos oblitus. sed in
nostro casu nō sic: quoa cōcernit factū. i. securitatē. daf em ut
faciat: non em datur ppter mutuū cum nullū interuenerit
sed propter id quod securat mercatorē de mercibus suis quas
periculo marino vel terrestri exponit. Præterea nulla sors

Nota periculo marino vel terrestri exponit. Præterea nulla lors
brocar- interuenit: ergo falsum est dicere q[uod] vltra sortem aliquid percipi.
dicum Nullu[m] enim est dare ædificium sine fundamento. I. q[uod] I. cū
q[uod] nul Paulus. Potius autem videt esse contractus locationis: quasi
lu[m] ē adi iste locet sub suo periculo & cū tali mercede conductionem
ficium harum merciū: qua em equitate ductus dices hunc subire
sine fun periculo sine lucro? Et sic cocludit hanc sniā veriorē. s. q[uod]
damēto contractus de se sit licitus. Hanc dicit tenuisse magistrum in
theologia fratrem Fran. de Empul. ordinis Minororum.

§.XLVII. CAMBIA FIVNT TRI,

De cam pliciter: & de quolibet eorū videndū est si est licitum, Vno
bioimo modo fit sic. Campsor cābiendo recipit denariū p floreno
neta. dī cambiū mutuū: est ne vlsura^c videf q sic: qa quārēt fru
ctus de pecunia quā non parit. ar. dis. xlviij. sicut hi. Ioan. de
lig. dicit q nō videf bene excusabilis nisi attento interesse:
qa attento subiecto pecunia est inuendibilis nisi ppter cur
sum monere. Cōcludit finaliter q vbi qs plus recipiat non
est bene tutus in conscientia. Sed Lau. de Ridol . dicit q si
verum foret hmōi cambio non fore licita nimis dānarētur:
vñ puta talia esse licita dummodo sine fraude celebrentur:
nech interuenit mutuū: vñ nec vlsura: nec isuper qd contra
conscientiā ædificet. Si em̄ tibi cābio florenū dando tib
i monetā: vel dādo tibi florenū accipio monetā: & in pri
mo casu recipio mihi vñū denariū veri valoris. in scđ'ovo
lo vnū denariū a te vltra verū valorē: iā id non retineo vel
volo vt tibi vendēs pecunia quā est inuēdibilis fm Arch.
xiiij. q iij. c. i. Nec ad pecunia respectū habeo: sed ad intero
esse meū ratione laboris operarū pēsionum: salariorum: fa
ctorū: & discipulorū: quā pro hmōi arte exercēda sub eo q
de pprio nō est decens vt subēa nec incassum laborare vel
operari debeo in tui & aliorū utilitatē, expēsarū quippe la
boris & itineris ratio est habēda extra de vo. c. magnae. Et
ista videf fuisse snia Io. de Lig. si recte attēdatur. Poteſt ta
men in hmōi cābijs cōmitti pētm multipliciter: non solum
cum sit hoc ex auaritia: sed etiam cū dantur monetæ falsæ
vel incisæ: vel diminutæ: mixtæ: vel etiam cū nimis capiſt
pro hmōi cambio. Quantum aut sic sumi possit non potest
dari regula generalis determinatē quantitatū vbiq.

§.XLVIII. FIT ET ALIVD CAMBIUM
biū: qd dī cambiū per literas: & fit per istū modū. Recipit
cāpsor centū in vno loco: puta Venetijs a Pe. restitui facit
ipsi Pe. vel alteri pro eo in alio loco: puta Florentiae centū
sex florenos vel septē fīm qd plus vel minus valent. de hoc
ergo quærif vtrū sit lictum: R̄ndet Lau. de Ridol. qd sic.
Non em vendit pecunia quæ est inuēdibilis: sed tantū hic
soluit quātum ibi numerat. Nā tantū valet alicubi flore-
nus cū vno denario quātū alibi sine denario. Cursus enim
monetæ operat excessum in valore fīm locorū diuersitatē.
Plus em valet floren⁹ Florentinus Floretiæ qd alibi: & pl⁹
ducatus Romanus Romæ qd alibi. Operat hoc & monetarū
diuersitas: qñq; em tantū valent Venetijs centum du-
cati quātum Floretiæ centū sex vel centū septē floreni vel
plus vel minus: nō enim plus soluitur, sed tanēdem. Est &
alía ratio. s. periculi: cui subiectū campor aliquid in missione
monetarū de loco ad locū, & ideo si minus aliquid valet qd
recipit a cāpsore invno loco qd illud quod reddetur in alio:
illud plus fit ratione periculi & vt subueniatur salarijs mi-
nistrorum & pensionum & aliorum in huiusmodi arte
necessariorum vt non frustra operas ponat & sudorem p-
rium in aliorum utilitatem. Ad quod bene facit quod scri-
psit Tho. ii. ii. q. lxxviij. articu. iiiij. Non est ergo sura vel co-
tra conscientiam.

umptio ab ipsa pecunia inseparabilis: & sic vnu sine alio
endi non potest: nec etiā vtrūq; simul tāq; alter per alterū
rescat in valore iuxta notata per lo.an. super regula p̄tm.
e reg. iur. sequit q̄ contractus non est licitus. Hęc ille. Et
is potest addi q̄ cū arguebat. s. vſurā hic nō esse quia vſu
a cōmittitur in cōtractu mutui: & hic nō est mutuū sed cā-
ſiū vel permutatio. Respondeſ q̄ vſura ex fraude ieperif-
tiā in alijs contractibus cum est ibi mutuū implicitū: vnu
ueritū lucrū: & sic est in p̄posito. Tandē post multa ipse
au. hanc quæſtionē sic cōcludit: quia sub spelucri & inten-
tione plus percipiēdi q̄ sit q̄ tunc mutuas: & quia vt pluri-
mū sic cōtingit: & al's nō mutuaret ipe mutuās talia perpe-
rantur: cōſulo vt oēs abstineant. ar. eo. ti. c. in ciuitate. Et re-
mittit pro maiori declaracione ad quasdā alias quæſtiones
oſius tractatus q̄ supra positæſūt: ex q̄bus fatis clare habet
i potest q̄ est vſurarius contractus.

Cond'ō L

L. EXERCETVR INSUPER IN

De cam
bio Ro
me p ex
peditōe
bullar, Romana curia alias contractus a trapezitis seu cāpsoribus
curiae quē cambiū esse nuncupant. sed vslura magna est: fit
autē s.c. Clericus consecutus de nouo beneficiū aliquod p
expeditione bullarū ipsi⁹ indigē pecunijs petit a cāpsore
sub mutuo certā summā:puta mille florenorū restituēdor;
in patria:puta Parisius inde ad sex menses in moneta ibi
currēti ei quē ille statuerit. mutuat campor, sed vltra lucrū
cambiū exurgens ex varietate valoris monetarū in diuersis
locis exigit ab eo quinq; vel oīto pro centenario sicq; ei rñ
detur. Quæritur verū sit licitū? Et quod liceat quærut alij
probare ad excusandas excusationes in p̄tis tripliciter. Pri
mo rōne more:quia tunc veniunt vsluræ soluēd: nō vt vslu
ræ. Scđ o noīe interest: nā habendo illā pecuniā cum ea lu
cratus fuīsse: sed nō habēdo non potuit eam exercere. & sic
cōsequif̄ damnum. ar. xii. q. ij. si qs de clericis& extra de fide
iūs puenit. Tertio rōne periculi:quia a pōt beneficiat? mori
in via:& sic posset campor totū amittere:vel cū magnis la
boribus & expensis retrahere. ar. de vsl. c. nauigāti. ex nota
tis ibi per lo. cal. Sed fatendū est vslurā esse expressam quia
ibi lucrū speratur ex mutuo quod pertinet ad rationē vslu
ræ:vt. xiiij. q. ij. si sc̄eneraueris: & extra de vslur. cōsuluit. Et
ad rōnes eorum rñdetur primo q̄ in casu dicto non est dare
morā cum nondū aduenerit terminus solutionis faciendæ
cōuentus. Tunc em̄ veniunt soluendæ: qn. s. post terminū
datū quis nō soluit: vñ recipit tale dānum. Ad secundū di
cēdum q̄ illud habet locum .s. de intereste quoad damnū
emergēs: pura si mutuans ipse acciperet ad vslurā fm Inno.
&. lo. an. Quod si quis dicat etiam habere locum quo ad lu
crum cessans: vt Host. & Pe de Ancha. sentiunt. Nec etiam
hoc excusat in v̄tio vsluræ talē contractū: quia dicūt q̄ sati
hoc esse verū quando mutuans omnium intendebat ex pe
cunia mutuata emere vñ possesionē iam sibi paratam ad
emendā vel exercere in negotiatiib⁹ licitis. vñ verisil s̄
perabat lucrū quæ hic cessant. Nam cāpsor non intēdebat
emere possesionē nec exercere in negotiatiōe: sed in simili
bus mutuis & hmōi. Ad tertium respondeo q̄ ita cautos se
faciunt per diuersas vias q̄ sunt quasi securi de capitali: sed
si esset periculum etiam nō excusat cum rōne mutui hoc
petant. ar. extra de vsl. nauigāti. Est ergo lucrū sc̄enebre &
restitutioni obnoxīū. Quod aut̄ propinas faciant & mune
ra largiantur pro beneficiandis ad instantiam eorū præla
tis cū quibus habent amicitia ipsi campores vt operentur
pro beneficijs obtinendis pro eis: hoc iam spectat ad simo
niā. i. q. i. qui studet. de qua. s. dictum est.

De venditione ad terminum. Cap. VIII.

THE VENDITIONE AD TER

Terminus potest exponi illud P. cij. Termínū posuisti quem non trāsgrediētur: neq; conuertentur operire terram. i. tu deus sicut alijs rebus posuisti terminum: ita & valori rerum quē sunt venales terminum precij p̄t rō dicitat quē iusti hoīes nō trāsgrediuntur in auēdo preciū. Neq; conuertetur. s. in minuēdo preciū ipsi iū i in emēdo minus iusto precio: operire. i. ad deuorandū & b̄sorhendū terrā i. pauperem. Triplex est terminus.

Terminus primo terminus precii iustificati: ibi Termis
num posuisti.
Terminus secundo terminus precii augmentati: ibi .Quem non
plex. transgredientur.

PEst tertio terminus precij minorati: ibi. Nec conuertentur operire terram.

§.I.PRIMVM PRECIVM VENDI

tios dñ iustificati & limitati. Et circa hoc prænotandum est
fm Sco.in.iiij.dist.xv.q.ij. Pæfatio valoris visualium rerum vix
aut nūc potest a nobis fieri nisi p cœiecturalē seu pbabilē
opinionē. Et hoc quidē nō pūctualiter seu sub rōne & men-
sura indiuisibili i plus & min: sed sub aliqua latitudine cō-
petenti. circa quā etiā diuersa hoīm capira & iudicia in æsti-
matione differre videntur. Proinde varios gradus & mo-
dicam certitudinem multūq ambiguitas iuxta opinabilem
modum in se includit: qūis quædā plus & quædā minus. Cō-
cor.in hoc Tho. Proinde aduertendū est q hmōi primi p-
tij iustificati & limitati pōt etiā distingui triplex limitatio Triplex
nis gradus etiam iust. Prim pōt noiarri pius. Sec'ds discre gradus

tus. Tertius vero rigidus. Primus est prae*cū* minoris. Secundus iustip*cū* est mediocris. Tertius est maioris. Verbi gratia. Sint. x. p*cū* t*x* p*cū* p*cū* eiudē videlicet bonitatis: laboris: artificij at*cū* ex p*cū* p*cū*. Harū t*x* petiarū s*m* varia capita & diuersas senten*cū* tias circa illas a varijs varia aestimatio fiet: & tādē reperien*cū* tur ipsi aestimatores circa illas trip*p*tr variari: ut puta. Quis dā aestimabūt quandā illarū p*cū*. l. ducatorū: & hic pōt dici p*cū* limes & gradus p*cū*. Itē alij. l. cū dimidio: & talis dici potest limes & gradus discre*cū*. Quidā yō alij. l. & hic dici vallet limes & gradus rigidus & leuerus. Propter varietatem ergo emptorū & vēditorū aliqua istarū petiarū p*cū* p*cū* pecunia numerata vēdef*cū* l. ducatis: aliqua. l. cū dimidio: & aliqua dabat p*cū* l. Nūc alijs venit nō habēs denarios v*n* p*cū* p*cū* fentialiter soluat dilationē solutionis possit. si igif*v* vēditor tūc nō statim soluēdus p*p*ter hmōi expectationē p*cū* augeat: nō t*n* v*l*tra v*l*timū limitē iusti p*cū*: sed stat in summa l*j*. ita q*p* quācūq*p* solutionem ampliori tpe gratis: seu ex p*cū* p*cū* expectaret nunq*p* ob hoc v*l*tra illū limitē iusti p*cū* alij q*d* accipet: nō est ibi ex vi cōtract*v* v*l*ura s*m* s*n*iam magno rū doc*R*ō hui*v* est: quia talis nō vēdit terminū: nec p*p*ter expectationē recipit alij q*d* v*l*tra iustū preciū rei quā vendit q*u*is nō faciat gratiā remissiōis p*cū* descēdēdo ad l*j*. q*d* qui dēlibēter faceret si ille solueret statim. Nā aliud est non facere gratiā illā p*cū* eo q*p* facit gratiā expectationis: at*cū* aliud est p*p*ter hoc i. propter expectationē simpliciter excedere p*cū* iustū. Stat igif*v* talis in limite rigidī gradus q*p* extra iustitiā esse minime pōt dici. Sed si iste solueret statim condescēderet v*l*sc*p* ad limitē gradus p*cū*. i. v*l*sc*p* ad l*j*. Norandum insup*cū* q*p* cū qs vēdit merces quascūq*p* lanā: linū: pannos: vi etiālia. & hmōi certo precio majori*cū* sit illud q*d* tūc valēt cū vēdūt ex eo quia nō intēdebat eas vendere sed seruare v*l*sc*p* ad tps quo probabilitē aestimabat tātū tūc valituras vel plus quātū nūc vēdit: sed ad instātiū alteri*v* vēdit. istud est etiā preciū iustificatiū & licitiū. vt exp*s*se dicit. c. in ciuitate. de v*l*ura. Secus aut*v* si nō intēdebat ea seruare: sed tunc vendere: vel etiā si nō est p*b*abile seu verisimile q*p* eo tpe quo volebat in futurū vēdere tātū debebat valere quantū nunc vēdit: quia tūc habere*f* respect*v* ad terminū: nō ad indēnita*r*ē suā: v*n* esset v*l*ura. Idē dicendū de emptore. s. q*p* si emptor dat p*cū* merciū ante*cū* recipiat merces: et min*v* dat q*p* tunc valēt cū emit ex eo: quia eo tpe quo receptur*v* est merces verisimiliter estimat*cū* min*v* debeat valere q*p* tūc cū emit: v*p* saltē dubiū est v*l*trū plus vel min*v* sint valituras q*p* sit preciū datū: preciū est iustificatiū & licitum puta de mense. Martij emit sextariū frumēti valēte tūc mediū florenū dandū sibi p*m*ēse Iulij q*p* aestimatur valituru*v*. xxx. solidos: vel est due

biū si valebit. xxx. solidos: aut etiā. xxv. vel pl^o: & probabile
dubiū: emendo. xxx. solidis nō reputat illicitū. argu. ad hoc
in. c. in ciuitate. & c. nauigati. Secus si rōne anticipationis
solutiōis pretij ante receptionē merciū diminueret precium
tūc currens: vel si verisimiliter aestimaret minori precio non
posse valere merces illas emptas q̄ sit illud quod dat: sed be-
ne multo pro maiori precio: quia tūc esset usura.

¶ IL SECUNDVM PRECIVM REI

vēditæ dī augmētū seu multiplicatū: quod qđ sit a venditore: quia emp̄or de re empta p̄cū non soluit statim: sed terminū q̄rit: ideo vēditor: preciū petitvltra debitū iustitiae augmētū. Verbi grā Vult pp̄ter terminū sex mensiū de qualibet petia p̄dicti pāni. liii. vel. iv. & qn̄q̄vltra qđ qui dē manifesta vslura est: sicut p̄ determinationē ecclesiæ pa-

bet. vt extra de vslur. c. cōsuluit. Sed qd mercatores iniusti ad excusandas excusationes in p̄tis p̄ se h̄re conant quasdam in hoc defensiones: iō de eis cum respōsionibus suis aliqua subiūgamus. Primo equidē dicunt qd mercatori lucrari licet ex quo p̄ cōt vtilitate laboribus & expensis & multipli cibis p̄culis se exponit: qd iustū est vt inde reportet lucrū cōpetes officio suo: hoc qdē facere minime p̄t nisi in vendēdo merces suas sic p̄cū taxet: qd p̄fatis oībus laborib⁹ periculis & expensis circa merces suas factis vel faciendis: lucratur. x. vel. xv. pro centenario. Hoc quoq; agere nō p̄t nisi pro expectatione solutionis vslur ad hoc augeat p̄cū solutiōis merciū suarū: vt. s. p̄fata hmōi expectationē cū ca-

Nō sem teris cōcūstantiis lucrē finaliter. x. vel. xj. Ad qd̄ mōdef qd̄ per licet istud nō est simili r̄ verū. s. qd̄ in oī casu liceat mercator plus aluciū vēdere qd̄ ei cōstiterit: sed aliqn̄ oportet qd̄ tātūdē vēdat: ali plus vē qd̄ etiā min⁹: aliqn̄ etiā plus: fm qd̄ plus vel min⁹. illo rēpōdere qd̄ re quo vēdēt valet illa mercātia: qd̄ p̄cedit ex abūdātiavel ei cōstis: penuria ej⁹: & fm qd̄ plus vel min⁹ reperit. & hoc p̄ba tri p̄licter. Et primo dicēdū est qd̄ licet mercator: sicut p̄dictū est. ppter p̄dictas causas lucrari possit: nō tñ mōlicito: sicut contingit in vēdēdo ad terminū & obseruando alios illici- Consule modos. Itē scđo: sicut intuētib⁹ patet ex p̄dictis seq̄ref qd̄ dato qd̄ mercator merces valoris centū ducator: p̄ mille ducatos emissem: tñ fm p̄dictā positionē posset qd̄ quēcū: il lictum cōtractū illas illicite vēdere: sic qd̄ vltra mille ducatos lucrare. x. vel. xv. p̄ cētenario: qd̄ qd̄ patēter irronabile est. Seq̄retur etiā tertio qd̄ si in terra vel tpe maxime carū. tps sub p̄cio in iusto cadit. cōtra. c. cōsuluit. extra de vslur. Si aut̄ scđo modo: qd̄ fm quātitatē iusti p̄cij vēdit: licet terminū nūtradar: & p̄ termino p̄cū maior vēdere videat: nō tñ est ibi vslur: nec primo obstat: si p̄ minori p̄cio daret si statim sibi pecunia solueret: qd̄ quēd p̄t p̄ simile in alīs debitis apparere: quēadmodū si aluciū aliqd debeat ad certū terminū qd̄ de eo qd̄ est sibi debitū aliqd dimitteret si cōtius solueret. Constat nepe qd̄ ille dimittere sibi posset: & tñ ab vslur immunis esset ille. s. qui dimitteret de debito: & ille etiā cui dimitteretur fm quosdā. Sed hoc non semper credo verū. s. quantū ad debitorē soluentē ante tēpus. s. qd̄ ex anticipatione solutionis debiti ille soluens sustinet dampnū: p̄ta: qd̄ oportet eū accipe ad vslur: vel vendere res suas in viliō p̄cio quas reseruare volebat ad tps cū plus vēdētur: vel etiā cū nō ta ex anticipatione solutionis qd̄ ex qua- dā liberalitate sibi remitteret: qd̄ tñ de facilī non est creden- dū nisi ex cōcūstantiis sufficiētibus appareat. Scđo etiam nō obstat si quis dicat qd̄ ad denarios numeratos illa mercātia tātū nō posset vēdi quātū cū p̄dicto termino assignato: Res tñ & res tātū valet quātū vēdi p̄t. vt. ff. ad trebel. l. j. s. h̄c facere magnas expensas: aliqui etiā nūc soluūt: qd̄ recēdūt vel fallūt. Ad qd̄ duplīciter respōdetur. Et primo dicēdū est qd̄ licet multi qd̄bus talis terminus cōcessus est in terminū nō soluāt, multi etiā sunt qd̄ in termino sibi dato soluunt & tñ p̄cū qd̄ ppter tēpus mercib⁹ additū est nō mōminuitur ab his qd̄ in dato termino soluūt: quare æque vtrisq; vēdere terminū in æqualitas & iustitia est: qd̄ iustus non debet ferre pena inq̄ seu malī debitoris. Verū ē qd̄ extra de fī deius. c. p̄uenit. cōceditur rōne interesse si debitor nō soluit in termino sibi dato qd̄ creditor seruari debet idēnis: nec tūc est ibi vslur: cū vslur sit qd̄ rōne mutui speratur lucrū. Hic aut̄ talis ex crescētia nō recipit nisi rōne dāni viādī nō lucrum cri habēti. Ab illis ergo qd̄ in termino nō soluūt exigat recompēsationem sui dāni nō ab alīs. Quantū ad alia parē sue excusationis. s. de his qui nūc soluunt vnde dānificantur. Talibus rēdēndū est qd̄ eorū conscientia p̄t stare merito iſ quīeta: cū & de tali termino dato culpā habeat: & animam cū subfītia perdāt. Nā nō cogūtūr talibus vēdere: nec illis vēderent si crederent illos non soluturos: & rōne dubij in tex. in. c. mutuo qd̄ est ibi implīcītū non licet sperare lucrū. extra de nō extis vslur nauigāti. Nec est iustum qd̄ in termino soluentes patiā memus tur poenam pro non soluentibus: vt dictū est.

Adde & f. de §. III. TERTIVM VERO PRECIVM vē. sp̄l. rei vēdēdē dī minoratū: sicut patet i vēdētē pānū: velequū l. s. & pro cētū florenis cū expectatione tps: puta vni⁹ anni ei qui ff. de iū. sibi mox est reēdētūs p. xc. tunc recipiendis. Primus em. l. si quis dñs pānū vel eq̄ tradidit illi. xc. floren. & qd̄ h̄c lxxx. sed mā ex alie- nualiter tūc. Ille vero qd̄ primo emit: nihil tūc soluit primo mā. & dño rei: sed inde ad annum patēs iſiſ est qd̄ ideo secūdū re-

ratione huius materiæ. s. de vēdēdo ad terminū. Nota qd̄ opuscu- būs Tho. regis tūs sup hoc a lectore Florentino. Vtrum si in lo. lxxvij expectatione tps de soluēdo p̄cū plus p̄ta: qd̄ si tunc soluūt p̄cū cū res vēditē sit vslurarius contractus: Super quo collatione habita cum Hugone cardinali & quodam electo Capuano sic p̄ literas respondit. Primo dico qd̄ supposito qd̄ cōsuetudo de dilatōne solutiōis vslur ad spatiū tūm mēsū sicut p̄ponit sit ad cōe bonū mercator: s. p̄ expeditiōis mercationib⁹ & nō in fraudē vsluratum introducta: vt detur esse distinguēdū. Quia aut̄ vēdētō vendit suas mer- cātias ad terminū p̄dictū vltra quātitatē iusti p̄cū p̄spter expectationē: aut fm iustum p̄cū quātitatē. Si primo modo: nō est dubiū esse vslurū cōtractū: cū expectatiōe tē-

poris

poris sub p̄cio cedar: nec p̄t esse excusatio si vēdētō sit seruiens p̄ salario suo potius minister qd̄ dñs apothecā: cū ob nullū causam liceat p̄ tpe expectationis pecunia ad preciū augeri. Si aut̄ scđo modo: nō est vslur. nec obstat si p̄t mi- nori daret si statim sibi pecunia solueret: qd̄ p̄ simile p̄t probari in alijs debitis: qd̄ si aluciū debeat aliquid vslur ad certū terminū quātūcū: de eo qd̄ est sibi debitū dimittēret si sibi citius solueret. cōstat eū cui debetur a p̄tō vslurā esse immunē: licet em̄ plus debito accipere ppter dilationē temporis vslurā. sapiat minus tñ accipere vt citius sibi soluaf vslurā nō sapit: maxime ex parte ei⁹ qui minus recepit qd̄ quis ex parte eius qui minus dat vēdētē esse aliquid mod⁹ vslurā cum & spatiū tps vēdat. Vnde & in casu proposito plus estet timēdū de vslurā emp̄tō vēante tres menses soluat si minus iusta estimatione pānos emit: qd̄ vēdētō qui minus accipit vt citius sibi soluaf. Ex quo etiā patet quid sit ad scđm casum dicēdū: qd̄ si mercatores Tuscia portātes pānos de Frācia vt de eis vslurā ad tēpus resurrectiōis p̄cū expectant: plus vēdāt pānos ppter expectationē p̄rēdictā qd̄ valeat fm cōe forum: nō est dubium eē vslurā. si aut̄ nō plus qd̄ valeant: sed quantū valēt plus tamen accipere: qd̄ si etiā statim solueret non est vslurā. Item tertio casu etiā similiter dicēdū vēdetur qd̄ si illi qui pecuniam mu tuo accipiūt cū vsluris: illā vslurā recuperare volūt plus vēdentes pānos qd̄ valeat propter expectationē p̄rēdictā: non est dubiū esse vslurā: cum manifeste tēpus vendatur: nec exculsant propter hoc volūt se seruare indēnes: quia nullus debet se seruare indēne mortaliter peccāto. Et licet alias expensas factas liceat: pura i portatiōe pānorū possint liceat recuperare: nō in vsluras quas dederūt cū hēc fuerit iusta dātio: & p̄samtēt etiā cū in dādo vsluras peccauerint tanq; occasionē peccāti vslurās dantes: cū necessitas quā ponitur. s. vt honorabilius viāt: & maiores mercatores faciant: nō sit talis necessitas qd̄ sufficiat ad excusandum p̄tō p̄dictū. Patet etiā a simili qd̄ nō p̄t in vēditionē pānorū expēlas recuperare quas incaute & imprudētē fecissent. patet etiā ex p̄dictis qd̄ in quarto casu querēbāt. Nam ille qui ad certū terminū dare debet: si ante terminū soluāt vt ei aliquid de debito dimittat. vslurā cōmittēre videtur: quia manifeste tēpus solutiōis pecunia vēdit: vñ ad restitutiō nē tenet. Nec excusat ppter hoc qd̄ soluēdo ante terminū grauat: vel qd̄ ad hoc a jēdōtō idicēt: qd̄ eadem rōne possent oēs alī vslurās excusari hēcoia beatūs Tho.

§. V. QVEARITVR DE BARO/

De pan cholis. Est aut̄ hmōi qdā p̄tō qd̄ sic fit. Vēdit lanifex retalea- nis ven tori. x. pānos ad terminū vñi⁹ ani. p̄ p̄tō floren. qngētorū: dendis. venit ex trāsuerso Titi⁹ agēs pecunia: & quenit cū retaleato re qd̄ p̄senti sibi tradat floren. quadrētōs qngquaginta: & ipse p̄tētabit lanifex in die termini de quingētis: mo- do qd̄ an talis cōtractus sit lictus: & ex qua parte seu ex cuius persona: Istam materiam tractat dñs Lau. de Flo. in suo tractatu de vslur. in. iij. par. & eius dicta de verbo ad verbū hic ponunt. Dicit ergo. Ex parte Titij nō est dubium qd̄ nō est illici⁹: nisi quatenus dicim⁹ lictū vel illici⁹ mutuo recipere ad vslurā, de quo habes. s. Ex parte x̄o retaleatoris di- cas qd̄ aut vendit pānos ad rōnē quingētorū: & tūc est illici⁹: aut ad rōnē quadrētōs qngquaginta: & tunc secus. Ex parte aut̄ lanifex dico: qd̄ aut dicti pānivalebant tpevē- ditōis qngētōs: & qngētōs habuisse vēdēdo vocabulo al ludens ad contētos: & tūc cōtractus est lictus: aut tunc valeat minus qngētis: sed ppter dilationē solutiōis conuenit de quingētis: & tūc dicas qd̄ aut dubiū est an solutiōis tem- pore plus vel minus forēt valitū: aut certū est qd̄ tūc illud vel plus sunt valitū: aut minus qd̄ illud. In scđo casu non est dubiū qd̄ licit⁹ est cōtractus: & simili in tertio qd̄ illici⁹ est. In primo vero dicas qd̄ est licit⁹ si alīs nō erat vēdētū: alīsecus: vt p̄dīta oīa ex decretalib⁹. in ciuitate. & c. nau- gāti. extra eo. Cauat sibi insup ab intētōe deprauata i his casibus in qd̄bus lictū affirmauit: vt in hac nra decre. col- luit. Ideo bene consuluit papa in. d. c. in ciuitate. in fi. Et in hoc lanifex meis cōpatior: quoū quidā vt p̄cepi ad cōtātos vēdere nolūt eo qd̄ minus qd̄ ad terminū p̄cīpēt. Ve- rū qd̄ milī dī. qd̄ si vēderēt ad cōtātos nō haberēt tantū de pānū quātū cōstiterit: rudis lanāe materia & alijs expensis interuenientibus cōputatis. Vēdēdū est vñi⁹ salē quātū eis cōstiterit vel cōstāt vēdēdo ad terminū p̄cipere valeat:

§. VIII. QVID SI QVIS VENDIT

Emptō p̄dītū, cū tali conditione qd̄ vslurā ad tot annos si reddit p̄ p̄dītū tūrē rehabeat p̄dītū Rñ. fm Ray. Host. & Berñ. hic non esse mutū: vñ nec vslurā. s. ex forma: & emp̄tō fructū suos qd̄ vēdītō est. & hoc intelligas nisi talis vēdētō fuerit facta in fraudē vslurā: qd̄ p̄tō p̄sumi si modicū est preciū respectū valoris rei. extra de emp̄. & vēdītō ad nosrā. Itē si sit i p̄tō qd̄ refutat aliqd plus qd̄ fuerit preciū. extra de pig. illo vos. Itē si emp̄tō consuevit exercere vsluras: vt in. d. c. illo. Sed si emp̄tō intendit realiter emere & iusto p̄cū: ta- men dat illi vēdētō illam p̄tētēm reemēdi: potius tamē vēdētō qd̄ sibi remaneret p̄dītū: non est vslurā.

TITVLVS. I.

CA. VIII.

§.IX. SED QVID SI QVIS EMAT

**Emptio
segetū.**

fructus siue segetes pūcturas hoc anno de agro seminatoꝝ
Rn. & m Vlr. q̄ nō est vsura ex forma cōtractus. potest tñ sie
ri i[n] fraudē vsuram: q[ua]si verisimiliter sciat q[uod] fruct⁹ col-
ligēdi erit cōputato dāno quo pñt impediti: valebūt tunc
plus q[ui] illud qd[em] nūc datur: fraus vsura est. Si autē p[ro]babili-
liter dubicatur vtrū plus vel minus debeat valere non est
vsura. Idē Host. & Vlri. & eodē modo dicēdū si quis emat
fruct⁹ pūcturos vscq[ue] ad tres vel quatuor vel plures annos

Debetu §. X. QVID DE CONTRACTV

ybbiæ. quæ vbbiæ vocat quod sic celebrat. Dicitur quod dicitur cui dicitur monasterio
ceterum cum pacto quod ad vita sua: & cuiuscum ex eis ecclesia illa seu
monasteriu det illis quolibet anno. xvi. dicta^{que} centum sua

S. XII. QVID AVTEM CVM QVI
dā habuit recipere ab aliquo cētū ī certo termino: venit ter-
tius emēs ipsa iura cōtractus cōtra debitorē p precio. xc. q
nūc soluit: nūquid emptor cōmittit vsurā? Rn. Si iste emit
tm minus quātū nūc est interesse suū: aut quātum vere x̄stī
mādū: siue tmēdū ne ille debitor soluat: aut quātus est fu-
turus labor rehabēdi: non est vsura. Si vero al's vult dimi-
nuere prēciū solū: ppter hoc q nūc soluit: fed ī futuro reha-
bebit plus: est manifeste vsura. Et nota q talis pactio iuriū
praelertim qn immineret de hoc litigiū: si fiat pro minori
prēcio nō valer: nec iste creditor poterit plus petere ab isto
debitore q̄ in veritate soluī: f: etiā si residuū fuerit ei dona-
tū. C. māda. l. p diuersas. & l. ab Anastasio. Qd. p bono cō-
muni statutū est ne litigia emerētur vel mouerentur.

§. XIII. ITEM QVAERITVR CVM De quis debeat alicui dare centū hinc ad annū: si creditor eius cipa petit nūc sibi dari. xcv. & alia quinq̄ sibi remittit: vtrū ne ter sit licitū: Rn. loā. de Repri. ordi. mino. dicens simpliciter & solo

§. XI. QVID SI QVIS EMAT REDITUM
ditum vnius castri vel aliū redditum ad vitā suam v'l suo
hæredū: vel al's ad incertum tempus habendū: est neysura:
reddi- Rū. Bm Lau. de Ridol'. & Inno. eo. ti. in ciuitate. qui dicunt
tuuītrū tāgēdo hūc passum: q̄ aliqui dicūt & forte bene: q̄ si reddi
sitlicita: tus constitutatur ante cōtractū vel venditā actionē: siue fue
rit cōstitutus in re: puta in vino & possessione: vel alijs hu
iustmodi siue i psona: puta servi liberti vel rustici: vel actio
ne vel noie. Itē siue sint redditus certi: puta q̄ redditū. x. si
ue incerti: puta qui redditū quartā partē fructuum qui percī
piūt de aliqua domo vel de operibus alicuius personæ.
Itē siue sit cōtra: tūs perpetuus: puta qui extenđit ad hære
des conparat: tūs fidei: sive ad certum tem
pore. distin
q̄ licet. Et cū arguiſ cōtra: q̄ accipere aliquid vi
tra iustū prēciū in venditione rei rōne expectatiōis tempo
ris est v'sura. vt extra de v'sur. in ciuitate. Et similiter proga
re terminū solutionis nūc faciēdæ: & hoc recipere aliquid
ultra debitā cōtitatē est ysura. vt eo. ti. ca. plurimū. & hoc q̄a
vēditur tēpus qd̄ cōe oibus est: tū etiā q̄a est ibi mutuū im
plicitū cū lucro. Nā idē est in effectu ac si creditor acceptam
pecuniā tūc qn̄ sibi debetur eā mutuat v'sq̄ ad terminū p
rogatū: & p illo mutuo illud lucrū recipit. Rñdet ille per di
stinctionē quādā de tpe. Dicit em̄ q̄ est tēpus cōe: & est tem
pus p̄priū. Et tēpus cōe dī esse illud qd̄ diffinitur q̄ est mē cōfio p
sura primi mobilis. Et q̄ illud ita deseruit vni sicut & alte culosā fi
ri: cōe sit nō pōt vt propriū vendi: qd̄ p̄tingit qn̄ quis ra
cōfia: dilatatio nē cōfia: in solutionē cōfia: l

Alia
pinio,

vero ut refert lo. an. in d. c. in ciuitate, dicit simpliciter ten-
endum quod homini contractus siue sint in perpetuum siue ad
tempus: siue ad certum censum regulariter sunt promissi dummo-
do non celebretur in fraudem usurarii: & ultra dimidium neuter
decipiat: als secus de emp. & ven. c. ad nostram. & licet certum
sit quod usq[ue] ad xx. xxx. vel. xl. annos pl[us] accipiat de redditu quod
sit praeceps quod dat: tamen haec certitudo non facit illicitum contractum
v[er]editionis: cum & hoc id sit dare in v[er]editione alicuius pos-
sessionis vbi certum est finis causas inferiores quod plus acciperet
infra dictum tempus de certis fructibus eius: quod sit precium quod
datur pro ea & sine expensis vel labore dando ad fictum vel cer-
tum vel emphiteosim. Nec obstat. c. in ciuitate. &c. nauigati-
o. Nam ibi reprehenditur tamquam carius vendit[ur] merces pro-
pter terminum quem dat prolixum empori ad soluendum pecu-
niā: vel quod pro minori emit[ur] merces ex eo quod statim dat pecu-
niā & pl[us]liu[m] tempus expectat merces: quae sunt penitus illi-
cita: sed in casu nostro oia sunt praesentia: & id quod v[er]edit[ur]: &
precium eius. Est ergo conclusio Inno. quod praedicta procedant &
sint vera quam redditis constituti sunt ante contractum vel vendi-
ta actione. Hec ille. Et addo quod dicit Guili. videlicet quod quis
contractus talis non sit usurarius ex forma: potest tamen esse illicitus
vel ex parte emporis si nimis paruo praeclio emeret pensa-
tis circumstantijs de quantitate precij & valoris ipsius usurarii

Códice

Quia ergo dubiū: tene certū & dimitte incertū. de pœ. dist.
vñ. c. s. q. i. Aut debitor ex tali anticipatiōe solutionis ne-
dānū incurrit: nec negotiari cum illis est paratus: nec super-
hæc cogitat: sed solū q[uod] preuenit t[em]p[or]e sibi illa quinq[ue] re-
mittit: tūc est v[er]sura. Et rō est: q[uod] v[er]editur tps & mutuū ē ibi
implicitū cū lucro intēto arg. in. d. c. in ciuitate. & in hoc ca-
su loquit b. Tho. vbi. s. Illa aut̄ distinctione de tpe cōi & pro-
prio nō sufficiēter evacuat argumenta. Nec apparet rō q[uod]
magis tps debeat dici p[ro]priū in hoc casu q[uod] in alijs q[uod] haben-
tur in di[sc]tis decre. Nec alij theologi vel canonistæ ponunt
talem distinctionem: & ideo nō tenenda quia periculosa.

Emissio §. XIIIIL. ALIVS CONTRACTVS

reddituū
cū pācto
receptio
nis.
celebratur in partibus: Cathaloniae: prēcipue Barchinonia
sub tali forma & modo. Titius indigēs pecunia vēdit Me-
rito. c. floren. auri annui & perpetui redditus super oīb' bo-
nis suis vel sup aliquibus in specie: & ad hoc bona illa oblī-
gat & fit cōtractus p̄to cōpetētū fīm cōe prēciū illarū regio-
nū: vel paulo plus vel minus. & in ipso cōtractu exp̄sse agi-
tur q̄ vēdītor p̄ eodē prēcio possit in totū vel i parte redi-
mire illū redditū seu cēsum vēditū. Nūc quærif vtrū dicit'
cōtractus sit v̄surarius? Ista quæstionē tractat Inno. in. c. in
ciuitate. de v̄sur. Et ibidem alij post eū plures. nihil tamen
dicit de facultate redimendi ip̄m redditū: sed simpliciter de
emptiōe talis redditus. Et dicit Inn. q̄ emptiō redditus iam
formati seu constituti sive i possessionem sive in pecunia li-
cita est. Sed ab emptiō redditū nō formati nec antea consti-
tuti consulit abstinentum ut dubia vtrū sint licita. Quidā
aut̄ vt v̄lri. sic dicit. Omittendo argumēta dico talem cōtra-
ctū esse licitum data etiā redimēdi facultate. Rō est: q̄ talis
cōtractus est mera & pura vēdītio & prēcio cōpetēti saltem

lisco: qā etiā in modico p̄cio cōtrahētes licet se in iūcē deci-
pere: & est res quæ cadit in cōuitiū: qā profana: nec emptor
ex hoc cōtractu plus recipit q̄ ex leḡ timo cōtractu emptio
nis. s. rē vēdītā: igif nō est v̄lura: nec video aliquā rōnē dū-
bitandi. Plus dico idē, s. esse in redditu prius nō constituro.

Quid em̄ refert quātum ad vſurā an sit cōstitutus de nouo:
an sit constitutus prius? Certe nihil. Nec procedit occasio
quā assumit Inno. s. q̄ in non cōstituto ante nō videt mer-
ces in rerū natura: & ita nō vera emptio quæ requirit mer-
cedē: preciū & cōlensum: q̄a dico cū reuerētia q̄ est merces:
Sipse redditus qui cōtrahēdo cōstitutus: & ius illud percis-
piendi ex illo cōtractu qd̄ acquirit emp̄tor: immo etiā sine
mercede existēte in rerum natura sit emptio: vt puta in so-
la spe vi in aſtu pſcādi retibus: q̄a siue capiat siue non ca-
piat valet emptio: & tenetur emp̄tor ad preciū. Et qd̄ plus
est si captura in duplo plus valeret q̄i p̄m preciū: nihilomi-
nus tenet cōtractus: q̄a spei emptio est. Idem de partu futu-
ro ancillæ vel pecudis: vt in l. nec emptum. ff. de p̄hē. emp.
Nec in hoc mihi v̄detur in aliquo quomodoliber dubitā-
dū. Qd̄ aut̄ addit̄ in casu redimēti p̄ eodē precio dico q̄ il-
lud nō variat cōclusionē: q̄a hoc magis est in fauore v̄edito-
ris. Nec in hoc casu p̄notari vſura plus q̄ in emptione
prædi vel alicuius rei: cū s. vendit̄ cū coditione vi v̄edito-

praes, & cunctis suis fieri. cu. i. vendit cu conditione ut venditor
possit reemere pro eodem precio: quando s. simpliciter fit
vix red non in fraudem usurarum. Sed pone qd post tres vel qua-
dit? pc tuor annos vel plures venditor redimit illu redditus & solvit
pri sibi & emptori preciu sibi datu: nūquid cu tuta conscientia empor-
orte coi illo alio intermedio tempore triu annorum vel quatuor retine-
tur adi- bit illu redditu sic receperit: Scio qd mlti dicunt qd no: & qd de-

putauit. Si illius redditus nec recipiatur. scilicet quod non est debet computari in sorte: vt dicitur in pignore. Et breviter dico quod licite retinet: nec tenet computare in sorte: quod sic probatur. Ista redditus receptio venit ex contractu licito etiam adiecta facultate redimendi: vt. & dictum est: quia ex tali contractu acquisitus est ius percipiendi redditum illud & illius iuris factus est dominus: quia contractus est licitus: licet vedor possit redimere & ad emperorem pertinet comodum & periculum rei vederis: igitur ex illo iure percipit de re sua & suum percipit & suum facit ac si de precio suo fructus perciperet rei emptoris: igitur licite retinet tamen suum.

Sed pone q̄ iste emp̄or alteri v̄edit illū redditū qd̄ facere
potest vt r̄ esuā: tñ cū facultate redimēdi postea redimitur
ab illo sc̄o emp̄o: n̄t̄ quid primus emp̄or reddet quod
percepit? Certe nō: q̄a suū recepīt: nec tēpus pr̄eritum sub
iacet restitutioni: sed futurū solū habet illud ius p̄cipiendi
qd̄ redim̄f. De istis duabus cōclusionib⁹ & q̄ lictus sit
cōtractus & cū facultate & sine facultate redimēdi: & q̄ fa-
ciat fr̄uctus suos & non habeat cōputare in sortem: reputq

TERMINVM.

CA. VIII.

quasi exp̄ssum casum in l. iij. in fi. & in l. vbi autē. § Julian⁹.
ff. de cōdī adie. cum certe nulla sit differētia in emptiōe redi-
tus vel fundi: cū sit res cadens in cōmerciū sicut & cætra. Nō obstatē regula iuris cōis p quā habet q̄ quicqd recipit
vltra sorte est vslura: q̄a illa habet locū i mutuo i quo
solo pprīe locū habet vslura: licet p quādā cōsequētia exte-
datur ad alios cōtractus maxime qn̄ siūt in fraudem vslura
rū: vel p dilatione solutionis plus recipit: & venditur tem-
pus: q̄a sic proprie est vslura sicut in mutuo i quo p dilatione
ne t̄pis quo mutuū retinetur plus soluitur q̄: datum sit vt
in c. in ciuitate de vslura. Et p hoc r̄n̄def ad dī fū. c. qd̄ loqui
tur in pecunia debita cū p dilatione plus soluitur q̄: datum
sit vt in c. in ciuitate. & ex p̄facto sicut in mutuo. Ad id autē
qd̄ dī fructus cōputari in sorte: vt in c. i. & iij. & c. 2q̄ vslura.
de vslura. q̄ illa. c. loquitur in mutuo: & etiā i pignore dato
pro mutuo: q̄a fructus pignoris merito cōputātur in sorte.
Item creditor nō est dñs pignoris: nec fructus recipit ex re
sua: sed ex re debitoris: sed nec habet ius recipiendi illos fru-
ctū tāq̄ de re sua & suis. Sec⁹ in casu n̄o: vbi recipit vt iure
suo & tāq̄ suis: & in re sua seu de re sua. s. de iure percipiēdi
qd̄ ius suū & sua res est. Itē nō obstat euāgeliū: vbi dicitur.
Mutuū date nihil inde sperantes. Luc. vij. qd̄ dī fū extendit E.
etiā ad alios p̄ctus: vt patet in c. cōsuluit, de vslura. quia illud v̄l
verū est qn̄ illud agit principaliter spe lucri vltra sorte: vt
dicit ibi glos. Hic autē p̄ncipaliter agit & emis reddit⁹ sicut
si p̄dītū esset emptū vt habeat. Nec em in cōtractib⁹ pro-
hibet spes lucri immo cōmuniter inest & est licita: immo
in mutuo simplici & liberali licet sperare & recipere remu-
nerationēnō p̄ncipaliter: aſs effet vslura: quæ etiā natura
liter debetur licet p̄cī nō possit: q̄a talis beneficētia mutui
dati parit naturale obligationē q̄a beneficētī benefacere
tenemur. vt in l. sed in lege omissoria. §. consuluit. ff. de pe-
ti. h̄re. Et si dicat quomodocūq̄ sit p̄ talē redēptionē p̄tis
mus emperor recepit vltra sorte: q̄a redēdit⁹ medi⁹ tēporis fa-
teor: sed suū recipit vt. §. dī fū est. Et licet forsitan si esset em
prior consuetus dare ad vslura: pr̄æsumitur de fraude vslura
rū: & maxime si emeret in se vt redēmiter: & ita haberet il-
lud lucru intermedi⁹ t̄pis posset dici vslura mētalis: licet nō
ex forma cōtractus. iuxta c. in ciuitate. Sed ista p̄sumptio
hic cessat: quia est in libertate v̄ditoris redēmire vel nō: &
res est in periculo emporis: q̄a empor pō venire ad ino-
piā: & res obligatē perire possunt: & ita p̄deret empor redē-
ditum. Si tñ esset certū q̄ redēmeref: & ex illa caufa emeret
vt redēmeref: q̄q̄ nō ex forma cōtractus tñ re ipa illicitus
et & habet naturā vslurae. Hoc autē cessat in istis: maxime i
personis ecclesiasticis: q̄a sup̄ talibus redditib⁹ fundatæ &
dotatæ sunt ecclesiæ quasi in spe perpetuādi. Et si talis con-
tractus p̄hiberef: & reddit⁹ redēmeretur: ecclesiæ essent de-
structæ q̄ nō haberet reddit⁹ nisi pecunias facile consumen-
das. Statib⁹ autē illis cōtractibus licitis. iterū emūt ex illis
pecunias alios reddit⁹. Hæc oīa Guil. nō glossator Ray. sed
alius nouus. Quod iste accesserit licitum contractum non
videtur clarum sed dubium: & ideo caendum.

S. XV. QVASI SIMILIS QVAE
stio fit per Alex. Lōb. excepto de redēptione ipsius redditū.
Quærif ergo an liceat emere pecuniales redditū? hæreditati
riæ seu advitā? Ad hoc dicēdū sīm Alex. Lomb. q. talis co-
tractus licitus esse pōt. Ad cuius intelligentiā aduertēdū e-
st quādūnūlīciter nō est esse vitium in contractu.

¶ **Quadrupliciter potest esse virtutem in contractu.**
¶ **Primo ex causa materiali.**
¶ **Secundo ex causa efficienti.**
¶ **Tertio ex causa finali.**
¶ **Quarto ex causa finali.**

Primo potest esse virtutem in contractu ex causa materiali, id est ex parte rei quae emittit vel videtur: puta quae res minime videntur bilis est: sicut homo liber qui videntur non potest: nec spiritualia possunt. **Vitia** videntur nec etiam potest videntur aliena res. Et secundum modum contra-positus hominibus secundum aliquos videntur: quae pecunia non potest videntur. Et tertius contractus virtutis quae ab actu emptionis tractu declinat: & contractus mutui intrat: in quo non licet sperare lucrum: sicut patet extra devisionem consuluit. Sed tamen potest ad hoc responderi quod in rebus nostris tripliciter habemus bona. Primo mobilia. Secundo immobilia. Tertio autem ius in virtutibus. Et sic sicut distinguuntur mobile & immobile & ius in virtutibus: ita ipsum ius videntur potest sicut mobilia & immobilia. Non ergo videtur ipsa pecunia: sed ius percipiendi redditus illos pecuniales. Quod quis